

PRÍRUČKA EÚ

O OBETIACH TERORIZMU

CENTRUM ODBORNÝCH
ZNALOSTÍ EÚ PRE OBETE
TERORIZMU

Januára 2021

Centrum odborných znalostí EÚ pre obeť terorizmu (EUCVT) zriadila a spravuje Európska komisia. Úlohy centra EÚ vykonáva konzorcium vedené organizáciou Victim Support Europe, ktorého členmi sú organizácie ARQ National Psychotrauma Centre, Association française des Victimes du Terrorisme a Fondation Lenal.

VYHLÁSENIE O ODMIETNUTÍ ZODPOVEDNOSTI

Tento dokument bol vypracovaný pre Európsku komisiu, odrážajú sa v ňom však len názory autorov a Komisia nepreberá zodpovednosť za žiaden spôsob možného využitia informácií v ňom uvedených.

PRÍRUČKA EÚ O OBETIACH TERORIZMU

ÚVOD

TERORISTICKÉ ÚTOKY

POTREBY OBETÍ

1. PRÁVA OBETÍ TERORIZMU

- 1.1 Obeť terorizmu – vymedzenie a vplyv
- 1.2 Práva obetí na prístup k informáciám
- 1.3 Práva obetí na prístup k podporným službám
- 1.4 Práva obetí na prístup k spravodlivosti – procesné práva
- 1.5 Práva obetí na ochranu
- 1.6 Práva obetí na ochranu: sekundárna viktimizácia
- 1.7 Práva obeť na ochranu: súkromie
- 1.8 Práva obetí v súvislosti s prístupom k odškodneniu

2. ZOHĽADNENIE OSOBITNÝCH SKUPÍN OBETÍ

- 2.1 Cezhraničné obeť
- 2.2 Deti

3. ORGANIZÁCIA PODPORY

- 3.1 Príprava a organizácia podpory obetí teroristických útokov
- 3.2 Identifikácia obetí a informácie o obetiach
- 3.3 Organizácia na podporu obetiam terorizmu

4. EUCVT

ÚVOD

V poslednom čase visí nad Európskou úniou a zvyškom sveta hrozba terorizmu. Takmer pravidelný výskyt teroristických útokov, či už spáchaných samovražedným útočníkom, alebo inými prostriedkami, hlboko otriasa spoločnosťou, a to najmä z toho dôvodu, že občania EÚ sa často stávajú účastníkmi takýchto udalostí za hranicami svojej domovskej krajiny či dokonca za hranicami EÚ. Na zotavenie obetí teroristických útokov môže vplývať spôsob, akým vlády, organizácie a jednotlivci reagujú na okamžitý útok, a to, akú podporu obeť následne dostanú.

Smernica o právach obetí spolu s ustanoveniami smernice o boji proti terorizmu (kapitola V) a smernice o odškodňovaní podporuje všeobecný rámec práv obetí terorizmu. Smernica o boji proti terorizmu ide nad rámec smernice o právach obetí tým, že sa ňou zriaďujú služby zabezpečujúce podporu osobitných potrieb obetí terorizmu. Členské štáty EÚ sú viazané týmito nástrojmi a sú povinné transponovať ich do vnútroštátnych právnych predpisov a zabezpečiť, aby sa uplatňovali v praxi. Každý členský štát musí pritom zhodnotiť, akým spôsobom bude tieto ustanovenia vykonávať s cieľom zabezpečiť, aby opatrenia boli vhodné vzhľadom na konkrétnu situáciu/vnútroštátne okolnosti.

Cieľom tejto príručky je prispieť k praktickému vykonávaniu existujúcich právnych predpisov EÚ na základe poznatkov získaných z reakcií na predchádzajúce teroristické útoky.

Cieľová skupina a obsah

Cieľovou skupinou tejto príručky sú tvorcovia politik a riadiaci pracovníci podporných služieb, ktorí pracujú vo vládach, v mimovládnych organizáciách, organizáciách prvého zásahu a u poskytovateľov služieb druhej línie na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Štruktúra príručky

Kapitola 1 tejto príručky sa zameriava na práva obetí terorizmu. Začína sa úvodom do rozsahu práv obetí v rámci pravidiel EÚ, za ktorým nasleduje vymedzenie potrieb obetí týkajúcich sa týchto práv a v jej závere sa uvádzajú dodatočné informácie, medzi ktoré patria osvedčené postupy týkajúce sa spôsobu, akým

možno konkrétne práva úspešne vykonávať a uplatňovať v súlade s osobitnými potrebami obetí terorizmu.

Druhá kapitola príručky sa zaoberá dvomi osobitnými skupinami: cezhraničnými obeťami a deťmi.

Tretia kapitola sa zameriava na praktické hľadiská organizácie podpory obetí po teroristickom útoku.

Napokon vo štvrtej kapitole sa opisujú činnosti Centra odborných znalostí EÚ pre obeť terorizmu spolu s jeho kontaktnými údajmi.

Ku príručke je pripojená samostatná príloha, ktorá sa zameriava na okruhy vplyvu po teroristickom útoku, psychosociálnu a psychologickú podporu, uznanie a uctenie si pamiatky. Hoci sa tieto témy priamo nedotýkajú práv obetí terorizmu, pokiaľ ide o tri smernice uvedené v predchádzajúcom texte, nedávne útoky zdôraznili čoraz väčší rozsah problémov, ktoré treba po útoku (a pokiaľ možno už v prípravnej fáze) riešiť.

Ďalšie informácie:

- **O právach:**
 - smernica o právach obetí
 - smernica o boji proti terorizmu
 - smernica o odškodňovaní obetí trestných činov
- **O potrebách:**
 - Ivanković, A., Altan, L., Verelst, A. (2017) How can the EU and Member States better help victims of terrorism? (Ako môžu EÚ a členské štáty lepšie pomáhať obetiam terorizmu?)
- **O psychosociálnej podpore:**
 - Vicente Colomina, Aída de (2019) Victims of Terrorism Quality Assistance Guide (Sprivodca kvalitnou pomocou obetiam terorizmu)
- **O právnej podpore:**
 - Victim Support Europe, APAV (2019) VOCIARE Synthesis Report (Súhrnná správa VOCIARE)
- **O organizáciách pre obeť terorizmu:**
 - RAN (2017) The power of victims of terrorism: how to give support (Sila obetí terorizmu: ako im poskytnúť podporu)
- **O uznaní obetí a užitočných údajoch:**
 - MEP Maité Pagazaurtundúa (2019) le livre blanc et noir du terrorisme en Europe

TERORISTICKÉ ÚTOKY

Terorizmus sa neustále vyvíja, pretože sa menia páchatelia, metódy a ciele. Charakteristiky útoku budú mať vplyv na rozsah reakcie a následky útoku pre jeho obeť a súvisiace miestne, regionálne, vnútroštátne alebo medzinárodné spoločenstvá.

Kľúčové charakteristiky

Medzi významné kľúčové charakteristiky patrí:

- rozsah (jedna obeť alebo veľké množstvo obetí),
- miesto (otvorené alebo uzavreté prostredie, jedno alebo viac miest útoku),
- načasovanie (v priebehu niekoľkých hodín alebo za sebou nasledujúcich dní, počas dňa/noci/dopravnej špičky),
- použité zbrane,
- cieľové skupiny,
- do akej miery sú teroristi organizovaní.

Bez ohľadu na charakteristiky útoku je potrebná dôkladná príprava na zabezpečenie riadenia krízy v súlade s pravidlami EÚ o právach obetí.

Rozsah

Rozsah útoku (počet usmrtených alebo zranených) sa líši v závislosti od útoku. Pri útoku v Halle v roku 2019 zomreli dvaja ľudia a dvaja boli ťažko zranení, v Barcelone v roku 2017 zomrelo 15 osôb a 131 osôb sa zranilo a v Paríži v roku 2015 bolo zaznamenaných 130 obetí a 368 zranených. Čím väčší je počet obetí, tým viac zdrojov sa vyžaduje tak počas fázy reakcie na núdzovú situáciu (napr. nemocničné lôžka), ako aj z dlhodobého hľadiska (napr. v trestných konaniach, profesionálnych službách v oblasti duševného zdravia, v prípade poskytovateľov informácií a podpory). Čím väčší je útok, tým väčšiu pozornosť médiá venujú obetiam, ich rodinám a spoločnosti.

Miesto

V posledných rokoch mali útoky tendenciu sústrediť sa na jednu ohraničenú oblasť. Počas útokov v Paríži v novembri 2015 sa však uskutočnilo šesť samostatných útokov na rôznych miestach a v rámci krátkeho časového obdobia. Viaceré miesta v rámci uzavretých aj otvorených priestorov a počty obetí vytvorili chaotické prostredie: identifikácia obetí a zabezpečenie jednotlivých miest si vyžadovali komplexné riadenie rôznych zainteresovaných útvarov.

Načasovanie

V prípade mnohonásobných, vzájomne súvisiacich teroristických útokov sa následné útoky zvyčajne odohrali do niekoľkých hodín od prvého. Napriek tomu po útokoch v Barcelone 17. augusta 2017 nasledoval na ďalší deň útok v meste Cambrils približne 100 km smerom na juh. V Ázii a na Blízkom východe boli následné útoky načasované tak, aby zasiahli subjekty prvého zásahu a prvej pomoci.

Zbrane

Teroristi okrem bômb používajú aj iné zbrane: nákladnými vozidlami narážajú do davov, raketami zostreľujú lietadlá, používajú samovražedné vesty, nože, palné zbrane, chemické, biologické, rádiologické alebo jadrové (CBRN) látky atď. Každá zbraň má na obeť iný vplyv a vyžaduje si rozdielnu reakciu: útok nákladným autom v Nice napríklad priniesol nový prístup pri vymedzovaní obetí oprávnených na odškodnenie a francúzska vláda vyznačila

zóny okolo miesta útoku s cieľom pomôcť pri zostavovaní zoznamov obetí.

Cieľové skupiny a organizácia

Teroristov k útokom motivujú rôzne ideológie, napr. antisemitizmus (Halle, Nemecko, 2019), džihádizmus (Londýn, Spojené kráľovstvo, 2019), pravicový extrémizmus (Hanau, Nemecko, 2020) atď. Vo výročnej správe Europolu o situácii a trendoch v oblasti terorizmu (TE-SAT) sa popri novom zoskupení útokov spáchaných neformálnymi organizáciami alebo tzv. „osamelými vlkami“ uvádza zoznam džihádistických, etnicko-nacionalistických a separatistických, ľavicových a anarchistických,

pravícových teroristických skupín a teroristických skupín zameraných na jednu otázku.

Počítačový terorizmus

Internet možno použiť aj na teroristické účely: na vyhrážanie sa jednotlivcom, organizáciám alebo vládam násilím, ktoré môže viesť k ublíženiu na zdraví alebo stratám na životoch, alebo na rozsiahle narušenie počítačových sietí. Táto príručka sa týmito formami terorizmu výslovne nezaobera. Príprava na takéto útoky a podpora ich obetí sú však podobné „offline“ teroristickým útokom.

Ďalšie informácie:

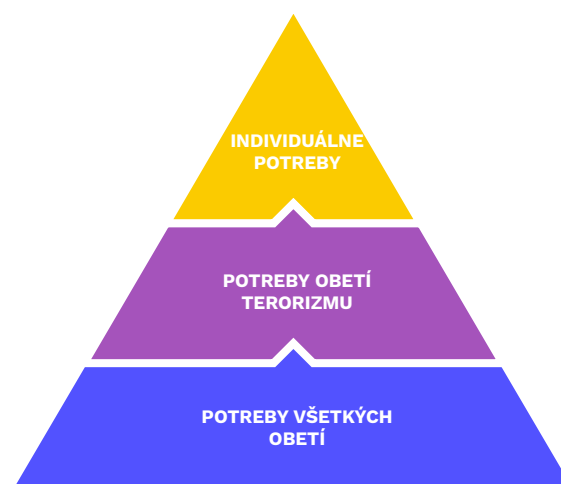

- Europol (2020), Správa TE-SAT
- Institute for Economics and Peace (2019) Global terrorism index (Globálny index terorizmu)

POTREBY OBETÍ

Ako sa uvádza v odôvodnení 27¹ smernice o boji proti terorizmu, členské štáty by mali prijať opatrenia na ochranu, podporu a pomoc reagujúce na osobitné potreby obetí terorizmu v súlade so smernicou o právach obetí a tiež v zmysle smernice o boji proti terorizmu.

V odôvodnení 16 smernice o právach obetí sa konkrétne uvádzajú potreby obetí terorizmu, ktoré utrpeli ujmu – či už fyzickú alebo psychickú – v dôsledku útokov, ktorých cieľom bolo poškodiť spoločnosť. Môžu potrebovať osobitnú ohľaduplnosť, podporu a ochranu vzhľadom na povahu trestného činu spáchanému voči nim. Členské štáty by mali venovať pozornosť potrebám obetí terorizmu a mali by sa usilovať chrániť ich dôstojnosť a bezpečnosť.

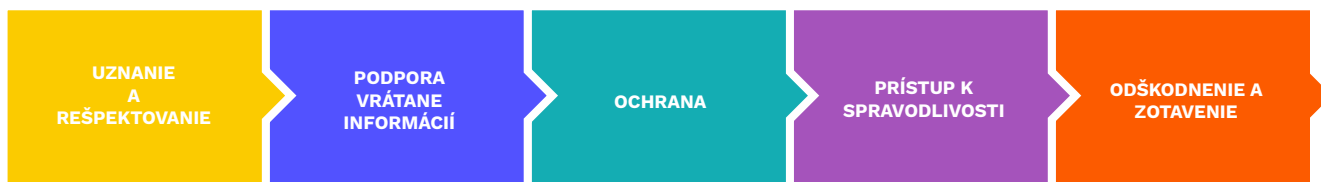
Úrovne potrieb

Ak chceme pochopiť potreby obetí terorizmu, je dôležité si uvedomiť, že existuje niekoľko úrovní potrieb. Prvú úroveň tvoria potreby všetkých obetí trestných činov. Druhá úroveň pozostáva z osobitných potrieb vyplývajúcich z povahy teroristického útoku. Tretia úroveň potrieb závisí od osobných faktorov a faktorov prostredia konkrétnej obete.

Núdzová podpora potrieb obetí bezprostredne po teroristickom útoku je mimoriadne dôležitá: osoby, ktoré prežili, musia byť v bezpečí, dostať rýchlu lekársku a psychologickú pomoc, jedlo a pítie.

¹ Podľa práva EÚ sa v odôvodneniach uvádzajú podkladové informácie a zdôvodnenie zahrnutia konkrétnych článkov do legislatívnych aktov.

Potreby všetkých obetí trestných činov, ktoré nie sú naliehavé, sú rozdelené do piatich hlavných kategórií:

Potreby obetí terorizmu

Len čo sa obetiam terorizmu poskytne núdzová starostlivosť, je možné zhodnotiť ich osobitné potreby súvisiace s uvedenými piatimi kategóriami. Tieto potreby sa môžu líšiť od potrieb obetí iných úmyselných trestných činov alebo môžu byť intenzívnejšie:

1. Uznanie a rešpektovanie: ako obeť terorizmu;
2. Podpora: lekárska starostlivosť, špecializovaná psychologicko-traumatická starostlivosť, informácie, praktická pomoc, právna pomoc, komunikačná (mediálna) podpora, vzájomná podpora jednotlivcov atď.;
3. Ochrana: fyzická ochrana, ochrana pred druhotnou viktimizáciou;

4. Prístup k spravodlivosti: bezpečná účasť na trestnom konaní;
5. Odškodnenie a zotavenie: finančné odškodnenie a pomoc pri finančnom dosahu teroristickom útoku. Zotavenie pozostáva z celkového uzdravenia a postupov restoratívnej justície.

Individuálne potreby

Individuálne potreby obetí budú závisieť od osobných charakteristík (predchádzajúca viktimizácia alebo stresujúce životné udalosti), (duševného) zdravia, sociálnej siete, sociálno-ekonomickej situácie, cezhraničnej situácie a každodenných stresových faktorov. Tieto potreby sa budú časom vyvíjať, a preto si reakcia na potreby obetí terorizmu vyžaduje individualizovaný prístup zameraný na obeť.

Further reading:

- Dolci, L. (2018) A Victimless Crime? A Narrative on Victims of Terrorism to build a case for support (Trestná činnosť bez obetí? Príbeh o obetiach terorizmu, ktorého cieľom je sformovať prípad na podporu)
- INVICTM (2018) Symposium Report: Supporting Victims of Terrorism (Správa zo sympózia: podpora obetí terorizmu)
- RAN (2018) Enhancing the resilience of victims after terrorist attacks (Zvyšovanie odolnosti obetí po teroristických útokoch)

1. PRÁVA OBETÍ TERORIZMU

1.1. OBEŤ TERORIZMU – VYMEDZENIE A VPLYV

V smernici 2012/29/EÚ sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov. Bežne sa označuje ako smernica o právach obetí. V tejto smernici sú opísané práva obetí a ich najbližších rodinných príslušníkov na informácie, podporu a ochranu a ich procesné práva v trestnom konaní. Smernica o právach obetí sa zaoberá všetkými obeťami všetkých trestných činov, osobitná pozornosť sa v nej však venuje najzraniteľnejším obeťam vrátane obetí terorizmu. Smernicu o právach obetí dopĺňa smernica (EÚ) 2017/541 o boji proti terorizmu (bežne označovaná ako smernica o boji proti terorizmu).

VYMEDZENIE POJMOV PODĽA PRÁVA EÚ Obet' terorizmu

V odôvodnení 27 smernice o boji proti terorizmu je vymedzený pojem „obete terorizmu“, ktorý je v súlade s vymedzením pojmu, ktorý sa uvádza v smernici o právach obetí.

V článku 2 smernice o právach obetí sa pojem „obet' terorizmu“ vymedzuje takto:

- fyzická osoba, ktorej bola v priamom dôsledku trestného činu terorizmu spôsobená ujma vrátane fyzickej, mentálnej alebo emocionálnej ujmy alebo majetkovej škody, alebo
- rodinný príslušník osoby, ktorá v priamom dôsledku trestného činu terorizmu zomrela, ktorému bola v dôsledku smrti danej osoby spôsobená ujma.

Rodinní príslušníci obetí terorizmu, ktoré prežili, ako sa vymedzujú v článku 2, majú právo na prístup k službám na podporu obetí a ochranným opatreniam v súlade so smernicou o právach obetí.

Poznámka: použitie slova „obet'“ nie je vždy vítané medzi tými, ktorí prežili alebo boli inak zasiahnutí teroristickými útokmi a ktorí nemusia napriek ťažkej traume označiť samých seba za obeť, ale pritom sa môžu považovať za „preživších“, ktorými v skutočnosti sú. Z praktických dôvodov sa v tejto príručke budú pojmom „obet'“ označovať osoby, ktoré sú teroristickými útokmi dotknuté.

Trestný čin terorizmu

V článku 3 ods. 2 smernice o boji proti terorizmu

sa trestné činy terorizmu vymedzujú ako úmyselné činy, ktoré vzhľadom na svoju povahu alebo kontext môžu vážne poškodiť krajinu alebo medzinárodnú organizáciu, ak boli spáchané s cieľom a) vážne zastrašiť obyvateľstvo; b) neoprávnene donútiť vládu alebo medzinárodnú organizáciu k určitému konaniu alebo zdržaniu sa konania alebo c) vážne destabilizovať alebo zničiť základné politické, ústavné, hospodárske alebo sociálne zriadenie krajiny alebo medzinárodnej organizácie.

K tomuto úmyselnému konaniu patria (článok 3 ods. 1):

- útoky na život osoby, ktoré môžu spôsobiť smrť, alebo na fyzickú integritu osoby,
- únos alebo branie rukojemníka,
- spôsobenie rozsiahleho poškodenia štátneho alebo verejného zariadenia, dopravného systému, zariadenia infraštruktúry, verejného miesta alebo súkromného majetku, ktoré môže ohroziť ľudský život alebo mať za následok vážnu hospodársku stratu,
- ovládnutie lietadiel, lodí alebo iných prostriedkov verejnej alebo nákladnej dopravy,
- výroba, držanie, získanie, preprava, dodávka alebo použitie výbušnín alebo zbraní vrátane chemických, biologických, rádiologických alebo jadrových zbraní,
- uvoľnenie nebezpečných látok alebo spôsobenie požiaru, záplav alebo výbuchov, ktorých následkom je ohrozenie ľudského života,
- zasahovanie do dodávky vody, energie alebo iných základných prírodných zdrojov alebo ich prerušenie, ktorých následkom je ohro-

zenie ľudského života,

- protiprávny zásah do systému, ktorý postihuje veľký počet informačných systémov alebo spôsobuje závažnú škodu, protiprávny zásah do systému alebo do údajov, ktorý bol spáchaný na informačnom systéme kritickej infraštruktúry (smernica 2013/40/EÚ o útokoch na informačné systémy),

alebo vyhrážanie sa spáchaním niektorého z uvedených činov.

VPLYV TERORISTICKÝCH ÚTOKOV NA OBETE

Všetky obeť všetkých násilných trestných činov čelia fyzickým, psychickým a finančným následkom. Vplyv na osoby prítomné pri teroristickom útoku však znamená, že násilie, ktoré zažili, sa líši od násillia, ktoré zažili obeť iných násilných činov.

Fyzické následky

Úmyslom teroristov je dosiahnuť, aby mali ich útoky veľký počet obetí, čo naznačujú zbrane, aké používajú (palné zbrane, výbušniny). Preto je úmrtnosť pri teroristických útokoch relatívne vysoká a zranenia zvyknú byť vážne.

Psychické následky

Obeť po teroristickom útoku prežívajú strach a úzkosť na takej úrovni, ktorá im nemusí spôsobiť psychologické problémy, ale ktorá môže mať následky na ich správanie, vzťahy a finančnú situáciu. U obetí je po teroristickom útoku často diagnostikovaný posttraumatický stres. Obeť môžu udalosť opätovne prežívať, môže u nich dochádzať k opakovaným a nežiaducim intruzívnym myšlienkam, hyperexcitácii, citovej otupenosti a/alebo vyhýbaniu sa stimulom, ktoré im pripomínajú traumatický zážitok.

Finančné následky

Obeť terorizmu môžu utrpieť ťažké zranenia spojené s (vyššou) pravdepodobnosťou vzniku psychickej poruchy. To znamená, že náklady spojené s viktimizáciou budú vyššie (pre obeť, ich majetok, ich poisťovateľov a/alebo vládu).

Budúce udalosti

Aj keď je riziko, že danú osobu postihne ďalší teroristický útok, pomerne malé, vnímanie tohto rizika môže byť silné. V dôsledku toho môžu obeť pociťovať neistotu, najmä ak trpia posttraumatickou stresovou poruchou (PTSD). Vnímané riziko a prítomnosť PTSD prispievajú k psychickej ujme spôsobenej terorizmom.

Rizikové skupiny

Predchádzajúce fyzické alebo psychické traumy, existujúce duševné poruchy, nedostatok sociálnej podpory a nízke sociálno-ekonomické postavenie môžu mať na obeť väčší psychologický účinok. U detí a menšinových skupín je vyššie riziko vzniku psychologických problémov. Deti sú ohrozené vtedy, keď sú príliš malé na to, aby dokázali slovné opísať svoje príznaky, alebo keď im rodičia nedokážu poskytnúť dostatok podpory. Riziko u menšinových skupín je vyššie vtedy, ak majú nižšiu zdravotnú gramotnosť alebo v minulosti zažili podobnú traumy.

Strata a smútok

Náhla strata a násilná smrť milovaného človeka pri teroristickom útoku môžu u rodinných príslušníkov vyvolať komplikované psychologické reakcie, ktoré sa môžu v dôsledku špecifických charakteristík teroristického útoku ešte zhoršiť, napr. v prípade nutnosti identifikovať vážne poškodené telo.

Ďalšie informácie:

- Letschert, R.M., Staiger, I., Pemberton, A. (2010) Assisting victims of terrorism: towards a European standard of justice (Pomoc obetiam terorizmu: smerom k európskym normám spravodlivosti)
- Damiani, C., Victime et traumatisme, in Tigrane Tovmassian, L., & Bentata, H. (2013) Le traumatisme dans tous ses éclats, p. 61-70

1.2. PRÁVA OBETÍ NA PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM

OPIS PRÁV

V smernici o právach obetí sa stanovuje právo obetí na poskytnutie informácií od prvého kontaktu s príslušným orgánom (článok 4). Vzťahuje sa to na informácie o: dostupnej podpore, ochrane vrátane ochranných opatrení, právnom poradenstve, právnej pomoci a akomkoľvek inom druhu poradenstva, odškodnení, tlmočení a preklade, tom, akým spôsobom sa môžu skontaktovať s osobami, ktoré sa zaoberajú ich prípadom a zabezpečujú komunikáciu.

V článku 3 tej istej smernice sa obetiam poskytuje právo rozumieť a byť pochopený. Členské štáty musia zabezpečiť, aby ústna, písomná alebo akákoľvek iná komunikácia s obeťami prebiehala v jednoduchom a zrozumiteľnom jazyku. Pri takejto komunikácii by sa mali zohľadniť osobné vlastnosti obetí vrátane akéhokoľvek zdravotného postihnutia alebo osobitných jazykových potrieb.

V článku 24 ods. 3 písm. b) smernice o boji proti terorizmu sa uvádza, že akákoľvek podpora ponúkaná obetiam by mala zahŕňať poskytovanie poradenstva a informácií o akýchkoľvek relevantných právnych, praktických alebo finančných záležitostiach. Sem patrí aj uplatnenie práva na informácie obetí terorizmu, ktoré majú pobyt v inom členskom štáte, než je štát, v ktorom bol spáchaný trestný čin terorizmu (článok 26).

Členské štáty by mali zabezpečiť komplexné riešenie osobitných potrieb obetí terorizmu

(odôvodnenie 29 smernice o boji proti terorizmu). Členské štáty môžu zriadiť centrálné webové sídlo poskytujúce všetky relevantné informácie (ktoré sa bude neustále aktualizovať), ako aj centrum pre núdzovú podporu, ktoré poskytne psychologickú prvú pomoc a emocionálnu podporu obetiam a ich rodinným príslušníkom.

V článku 6 smernice o právach obetí sa stanovuje právo obetí na informácie o:

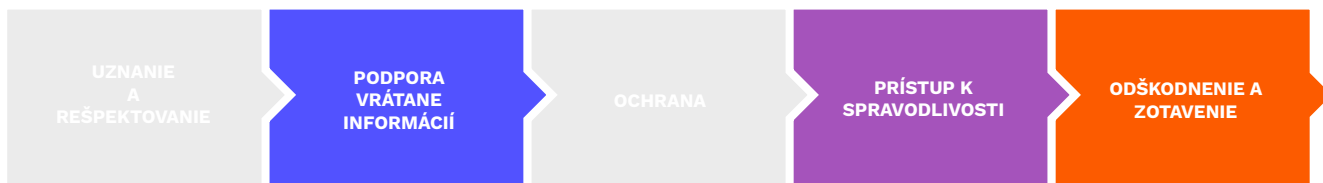
- rozhodnutiach prerušiť alebo zastaviť vyšetrovanie alebo nestíhať páchateľa [článok 6 ods. 1 písm. a)],
- konečných rozsudkoch v súdnych konaniach [článok 6 ods. 2 písm. a)].

Uvedené informácie by mali obsahovať odôvodnenie alebo krátke zhrnutie odôvodnenia takehoto rozhodnutia s výnimkou rozhodnutia poroty alebo rozhodnutia, ktorého odôvodnenie je dôverné,

- mieste a čase súdneho pojednávania a povahe obvinení voči páchateľovi [článok 6 ods. 1 písm. b)],
- tom, akým spôsobom získať aktuálne informácie o stave trestného konania [článok 6 ods. 2 písm. b)].

Želanie obeť, aby sa jej poskytovali alebo neposkytovali informácie, je pre príslušné orgány záväzné, pokiaľ sa takéto informácie nemusia poskytovať z dôvodu nároku obeť na aktívnu účasť na trestnom konaní. Členské štáty umožnia obetiam ich želania kedykoľvek zmeniť a následne na tieto zmeny prihliadajú (článok 6 ods. 4).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

V praxi je nevyhnutné, aby informácie boli pre obeť terorizmu neustále dostupné. Informácie obeť upokojujú, pomáhajú im pochopiť a prijímať rozhodnutia a napomáhajú ich zotaveniu. Poskytovanie primeraných a včasných informácií o teroristickom útoku a jeho následkoch je dôležité pre obeť a ich rodinných príslušníkov.

Štátne orgány zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri poskytovaní presných informácií po útoku. Poskytovanie informácií vládou je účinnejšie, ak je koordinované so subjektmi občianskej spoločnosti, s mediálnymi spoločnosťami, so sociálnymi médiami atď.

Informácie možno rozdeliť na:

1. informácie o právach a službách, opatreniach a očakávaniach – ako to vyžadujú pravidlá EÚ;
2. vecné a aktuálne informácie týkajúce sa útoku, aktuálnej situácie a stavu blízkych;
3. informácie o zvládnutí útoku (vrátane ubezpečenia a psychologickéj edukácie o normálnych reakciách a praktických návrhov na podporu zdravého správania).

V článku 3 smernice o právach obetí sa vyžaduje, aby informácie boli jednoducho pochopiteľné. Na bezproblémové uplatnenie tejto požiadavky by informácie mali byť dostupné vo viacerých formátoch. Výber média na šírenie informácií by sa mal robiť opatrne, najmä pokiaľ ide o potenciálne zraniteľné skupiny, ako sú staršie osoby a deti.

Dôveryhodné zdroje

Informácie by mali byť jasné a spoľahlivé a mali by pochádzať z dôveryhodných zdrojov. V odôvodnení 29 smernice o boji proti terorizmu sa odporúča, aby vnútroštátne orgány zriadili webové sídlo, ktoré sa môže doplniť o linky pomoci alebo oficiálne účty na sociálnej sieti Twitter (polície, primátora, mesta atď.). Strednodobé a dlhodobé informácie sa budú týkať viacerých tém od právnych záležitostí až po praktické rady, ako postupovať ďalej. Informácie o právach a službách sa budú musieť často opakovať a byť dostupné v rôznych formátoch, pretože potreby obetí a schopnosť reagovať na informácie sa časom menia. Informácie pre obeť možno poskytovať aj prostredníctvom osobitne určených kanálov: stretnutí obyvateľov, neverejných stretnutí skupín preživších, poštových zásielok, brožúr, webových sídiel alebo uzavretých fór.

Informačné centrá

Odporúča sa, aby sa pre obeť terorizmu zriadilo centralizované, jednotné kontaktné miesto, ktoré koordinuje prácu všetkých osôb zapojených do podpory a ochrany obetí. Špeciálne webové sídlo, ktoré poskytuje všetky príslušné informácie, môže navyše pôsobiť alebo byť podporované ako jednotné kontaktné miesto, teda ako centrum, kde je bezprostredne po útoku poskytovaná celá škála služieb (napr. psychologicko-sociálne, právne, zdravotnícke a finančné). Vo Francúzsku a v Španielsku sú takéto webové sídla neustále k dispozícii, pričom Belgicko má webové sídlo pre občanov, ktorí sa stali obeťmi teroristického útoku v zahraničí.

Krátko po rozsiahlom teroristickom útoku sa rodinní príslušníci môžu zhromaždiť v blízkosti miesta incidentu alebo na iných podobných miestach a hľadať informácie o blízkych, ktorí sa mohli stať účastníkmi. Veľmi účinnou pomocou pre tých, ktorí čakajú na správy, sú prijímacie strediská pre rodiny a priateľov a call centrá, ktoré sú určené na zhromažďovanie a poskytovanie informácií a zriadené bezprostredne po teroristickom útoku.

Francúzska medzirezortná delegácia na podporu obetí (DIAV) vytvorila jednotné online kontaktné miesto, kde obeť terorizmu môžu nájsť všetky informácie, ktoré požadujú, a to konkrétne v súvislosti s opatreniami, ktoré je potrebné prijať po teroristickom útoku. Obetiam sa odporúča, aby do online formulára zadali svoje osobné údaje a podpornú dokumentáciu, čo uľahčí vybavenie ich žiadosti o odškodnenie a náhradu nákladov. Tieto informácie boli pre cudzincov, ktorí sa stali účastníkmi teroristických útokov vo Francúzsku, preložené do anglického a španielskeho jazyka. DIAV plánuje spustiť online informačného sprievodcu pre francúzskych občanov, ktorí sa stanú obeťami teroristického útoku v zahraničí.

V Španielsku dostávajú obeť terorizmu informácie a pomoc prostredníctvom Generálneho riaditeľstva ministerstva vnútra pre podporu obetí terorizmu. Toto administratívne oddelenie, ktoré slúži ako jednotné kontaktné miesto služieb, sa zameriava výlučne na obeť terorizmu a poskytuje prispôbenú a komplexnú pomoc obetiam a ich rodinám v oblasti odškodňovania a ďalšej príslušnej pomoci. Okrem toho Národný najvyšší súd pre informácie a podporu obetí terorizmu pri ministerstve spravodlivosti poskytuje obetiam poradenstvo o stave trestného konania a poskytuje im pomoc počas súdneho konania (vrátane prípadnej emocionálnej a terapeutickú podpory).

V Nemecku sa v prípade teroristického útoku na webovom sídle komisára spolkovéj vlády zobrazí špecializovaná webová stránka „dark site“ s informáciami týkajúcimi sa obetí konkrétneho útoku. Táto špecializovaná webová stránka je v súčasnosti dostupná len v nemeckom jazyku, ale v budúcnosti bude dostupná aj v anglickom jazyku.

Ďalšie informácie:

- Délégation Interministérielle à l'Aide aux Victimes (2020) Rapport d'activité 2018-2019
- 🌐 Vous êtes victime de terrorisme
- 🌐 Help after a terrorist attack (Pomoc po teroristickom útoku) (dostupné v 9 jazykoch)
- 🌐 Nemecko: online lokalita webovej stránky „dark site“
- 🌐 Víctimas de terrorismo
- 🌐 Kancelária Národného najvyššieho súdu pre informácie a podporu obetí terorizmu v Španielsku – ministerstvo spravodlivosti
- 🌐 Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger (NL/FR)
- 🌐 Európsky portál elektronickej justície: práva obetí trestných činov v trestných konaniach – Španielsko

1.3. PRÁVA OBETÍ NA PRÍSTUP K PODPORNÝM SLUŽBÁM

OPIS PRÁV

V článku 8 smernice o právach obetí sa uvádza právo na prístup k službám na podporu obetí. V článku 8 ods. 1 sa stanovuje, že členské štáty sú povinné zaistiť, aby obeť mali v súlade so svojimi potrebami prístup k dôverným službám na podporu obetí. Tieto služby by mali byť bezplatné a mali by konať v záujme obetí, a to pred trestným konaním, počas neho a primeraný čas po ňom. Rodinní príslušníci by mali mať takisto prístup k službám na podporu obetí v súlade so svojimi potrebami a s rozsahom ujmy spôsobenej trestným činom spáchaným voči obeť. V článku 8 ods. 3 sa stanovuje, že toto právo sa vzťahuje aj na služby špecializovanej podpory. Všeobecné služby na podporu obetí a služby špecializovanej podpory sa môžu zriadiť ako verejné alebo mimovládne organizácie a môžu sa organizovať na profesionálnom alebo dobrovoľnom základe (článok 8 ods. 4).

Členské štáty by mali uľahčiť príslušnému orgánu, ktorý prijal trestné oznámenie, a ostatným príslušným organizáciám sprostredkovanie služieb na podporu obetí (článok 8 ods. 2).

V článku 9 ods. 1 smernice o právach obetí sa stanovuje, že podporné služby by mali poskytovať aspoň:

- a. informácie, poradenstvo a podporu v súvislosti s právami obeť vrátane prístupu k vnútroštátnym systémom náhrady škôd spôsobených trestnými činmi a ich úlohou v trestnom konaní vrátane prípravy na účasť na konaní;
- b. informácie o príslušných špecializovaných službách podpory alebo ich priame sprostredkovanie;
- c. emocionálnu a prípadnú psychologickú podporu;
- d. poradenstvo týkajúce sa finančných a praktických záležitostí vzniknutých v dôsledku trestného činu;

- e. pokiaľ ho neposkytujú iné verejné alebo súkromné služby, poradenstvo týkajúce sa rizika a predchádzania sekundárnej a opakovanej viktimizácii, zastrážovaniu a pomste.

Okrem ustanovení smernice o právach obetí na osobitné potreby obetí terorizmu priamejším spôsobom reaguje smernica o boji proti terorizmu. Podľa článku 24 smernice o boji proti terorizmu by sa podporné služby, ktoré budú riešiť osobitné potreby obetí terorizmu, mali zriadiť v súlade so smernicou o právach obetí a mali by byť k dispozícii bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné. Takéto služby by sa mali poskytovať popri všeobecných službách na podporu obetí alebo ako ich integrovaná súčasť, pričom sa tieto všeobecné služby môžu obracať na už existujúce subjekty, ktoré poskytujú špecializovanú podporu (článok 24 ods. 2).

Podporné služby sú schopné poskytnúť pomoc a podporu obeť terorizmu podľa ich osobitných potrieb. Služby sú dôverné, bezplatné a ľahko prístupné všetkým obeť terorizmu. Mali by zahŕňať (článok 24 ods. 3):

- a. emocionálnu a psychologickú podporu, napríklad posttraumatickú podporu a poradenstvo;
- b. poskytovanie poradenstva a informácií o akýchkoľvek relevantných právnych, praktických alebo finančných záležitostiach vrátane uplatnenia práva obeť terorizmu na informácie;
- c. pomoc so žiadosťami o odškodnenie pre obeť terorizmu, ktoré je k dispozícii podľa vnútroštátneho práva dotknutého členského štátu.

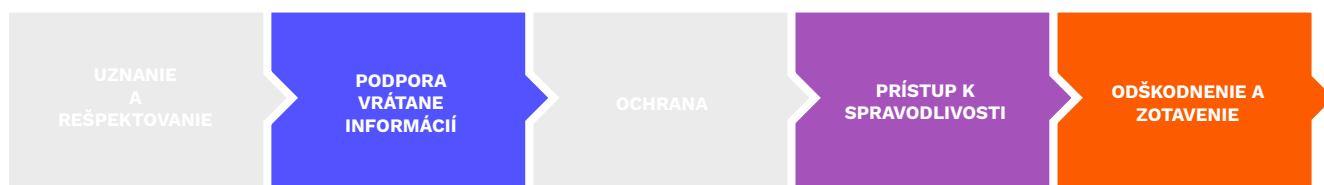
V odôvodnení 29 smernice o boji proti terorizmu sa vysvetľuje, že podporné služby by mali zohľadňovať skutočnosť, že osobitné potreby obetí terorizmu sa môžu časom vyvíjať. Členské štáty by mali v tejto súvislosti zabezpečiť, aby podporné služby najprv riešili aspoň emocionálne

a psychologické potreby najzraniteľnejších obetí terorizmu a aby informovali všetky obeť terorizmu o tom, že je dostupná ďalšia emocionálna a psychologická podpora vrátane posttraumatickej podpory a poradenstva.

V článku 24 smernice o boji proti terorizmu sa ďalej členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť, aby:

- boli k dispozícii mechanizmy alebo protokoly umožňujúce aktiváciu podporných služieb pre obeť terorizmu v rámci ich vnútroštátnej infraštruktúry pre reakciu na núdzové situácie (článok 24 ods. 4),
- bola obeť terorizmu bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné, poskytovaná náležitá lekárska starostlivosť (článok 24 ods. 5),
- mali obeť terorizmu prístup k právnej pomoci v súlade s článkom 13 smernice o právach obetí, pokiaľ majú postavenie účastníka trestného konania (článok 24 ods. 6),
- sa v podmienkach a procesných pravidlách, na základe ktorých majú obeť terorizmu prístup k právnej pomoci podľa vnútroštátneho práva, zohľadňovala závažnosť a okolnosti trestného činu (článok 24 ods. 6).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Zmeny v priebehu času

Keďže každá obeť prejde iným procesom zotavenia, jej potreby sa časom menia a je potrebné poskytovanú pomoc a podporu prispôsobiť týmto zmenám.

Obete, najmä ak musia po teroristickom útoku čeliť vážnym (psychickým) zdravotným problémom, môžu mať ťažkosti pri prijímaní informácií. Informácie o pomoci a podpore (prípadne o organizáciách, ktoré ich poskytujú) budú účinnejšie, ak sa budú poskytovať pri rôznych príležitostiach. V ideálnom prípade budú tí, ktorí ponúkajú pomoc, proaktívni pri pravidelnom oslovovaní obetí, hľadani spôsobov a príležitostí, ako sa s nimi skontaktovať. Obete potrebujú informácie o dostupných službách, ale nemal by sa na ne vyvíjať tlak, aby ich využili.

Dopyt a ponuka

Zosúladiť ponuku s dopytom môže byť problematické: členský štát by mohol čeliť okamžitým a početným požiadavkám na podporu, ktoré si vyžadujú schopnosť služby rýchlo vyhľadať a uplatniť. Plánovanie a zriadenie núdzovej infraštruktúry umožní v prípade útoku koordináciu s existujúcimi poskytovateľmi podpory.

Dostupnosť podpory

Zaručiť prístup obetí k podpore môže byť problematické. Obete nemusia vedieť o dostupných službách, nemusia si prečítať/vypočuť doručené správy, nemusia si (zatiaľ) uvedomovať, že potrebujú pomoc, ani byť v blízkosti príslušných služieb.

Podporné služby musia byť ľahko dostupné. Problematika dostupnosti zahŕňa dostupnosť služieb (otváracie hodiny a/alebo geografické

pokrytie), jazyk (v prípade obetí z menšinových spoločností, iných krajín alebo osôb s nízkou úrovňou gramotnosti) a dostupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím, ako je vymedzené v článku 9 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ktorého zmluvnými stranami je EÚ a všetky členské štáty). Obete by mali byť schopné prekonať možné prekážky rôznymi podpornými metódami (napr. osobným kontaktom, online metódou, prostredníctvom liniek pomoci).

Zjednodušenie

Teroristický útok zanecháva obeť v chaotickom prostredí plnom otázok a v dôsledku toho obeť nie sú schopné vykonávať ani každodenné základné činnosti. V tomto období ich zároveň osloví mnoho organizácií a očakáva sa od nich, že vybaví veľké množstvo administratívnych formalít. V záujme toho, aby sa minimalizovalo zaťaženie obetí a aby sa im pomohlo vyrovnáť sa s komplexnými problémami, je dôležité, aby sa dostupná pomoc strategicky zorganizovala.

Navigátori obetí

Priradenie tzv. navigátora obetí môže pomôcť zmierniť chaos, v ktorom sa obeť nachádzajú. Navigátor bude vystupovať v mene obete pri kontakte s organizáciami, ktoré sa snažia poskytnúť podporu, a bude odpovedať na ich otázky. Práca s jediným navigátorom pomáha budovať dôveru, znižuje potrebu obetí opakovať to, čo zažili, a znižuje riziká sekundárnej viktimizácie.

Navigátor obetí môže riadiť komunikáciu medzi obeťami a orgánmi, pomáha prekonávať informačné medzery vrátane informovania preživších o ich právach a možnostiach a pomáha im získať prístup k podpore. Navigátori obetí môžu byť obzvlášť nápomocní v prípade ťažko dostupných komunit alebo osôb, pre ktoré je práca s technológiami náročná, ako sú

starší ľudia a deti, alebo v prípade osôb, ktoré majú problémy pri vyjadrovaní svojich pocitov. Navigátori obetí pomáhajú osobám so zrakovým, telesným alebo mentálnym postihnutím získať prístup k službám.

Centrá pomoci obetiam

Je užitočné, ak sa po rozsiahlych teroristických útokoch zriadi centrum pomoci obetiam, teda jednotné kontaktné miesto, kde obeť môžu získať informácie a podporu.

Vo Francúzsku sa, v prípade, že útok zasiahol veľké množstvo ľudí, vo fáze okamžitej reakcie aktivuje Cellule Interministérielle d'Information du Public et d'Aide aux victimes (Medzirezortná jednotka pre verejné informácie a pomoc obetiam, t. j. C2IPAV alebo infopublic). Infopublic ponúka podporu obetiam a ich rodinným príslušníkom bezprostredne po teroristickom útoku. Infopublic úzko spolupracuje s miestnymi orgánmi a organizáciami na podporu obetí pri zriadení centra pre príjem rodín, kde sa registrujú obeť a ich rodinní príslušníci a podľa potreby dostávajú informácie a pomoc od sociálnych pracovníkov, právnikov a psychológov špecializujúcich sa na oblasť traumy. Koordináciu podpory obetí z dlhodobého hľadiska prevezme úrad v rámci francúzskeho ministerstva spravodlivosti Bureau d'aide aux victimes (BAVPA alebo Úrad pre podporu obetí).

Centrálne kontaktné miesto v rámci vlády

V Nemecku pôsobí ako centrálne kontaktné miesto pre všetky osoby zasiahnuté teroristickým útokom komisár spolkovej vlády pre obeť a pozostalých pri trestných činoch terorizmu spáchaných na území krajiny. Ide o rodiny pozostalých, zranených v dôsledku útoku (fyzicky alebo psychicky) a očitých svedkov.

Komisár spolkovej vlády po útoku aktívne kontaktuje obeť s cieľom poskytnúť im podporu. Nasmeruje obeť k prostriedkom finančnej, psychologickéj a praktickéj podpory a hľadá riešenia, ktoré zodpovedajú potrebám jednotlivých obetí. Komisár spolkovej vlády je k dispozícii nielen po teroristickom útoku, ale aj v strednodobom a dlhodobom horizonte. Môže napríklad ponúknuť podporu pri trestnom konaní alebo nasmerovať obeť k príslušným mechanizmom finančnej alebo psychologickéj pomoci.

Ďalšie informácie:

- Juen, B. et. al (2016) The comprehensive guideline on mental health and psychosocial support (MHPSS) in disaster settings [Všeobecné usmernenie k psychickej a psychosociálnej podpore (MHPSS) počas katastrof]
- VSE (2018) Behind the Scenes: Family Reception Centre set up for the Victims of the Strasbourg Christmas Market Shooting (V zákulisí: centrum pre príjem rodín zriadené pre obeť strelby na vianočných trhoch v Štrasburgu)

1.4. PRÁVA OBETÍ NA PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI – PROCESNÉ PRÁVA

OPIS PRÁV

Podľa smernice o právach obetí sa obeť terorizmu môžu spoľahnúť na súbor procesných práv, ktorými sa zabezpečuje, aby každá obeť mala prístup k spravodlivosti. Medzi tieto práva patria: právo byť vypočutý (článok 10), právo na prístup k právnej pomoci (článok 13), právo na náhradu výdavkov (článok 14), právo na rozhodnutie o náhrade škody páchatelom (článok 16) a práva obeť s pobytom v inom členskom štáte (článok 17).

Členské štáty by mali zaistiť možnosť vypočutia obetí a umožniť obetiam predložiť dôkazy počas trestného konania. Procesné pravidlá, podľa ktorých môžu byť obeť vypočuté a môžu predložiť dôkazy, sa stanovujú vo vnútroštátnom práve (článok 10 smernice o právach obetí).

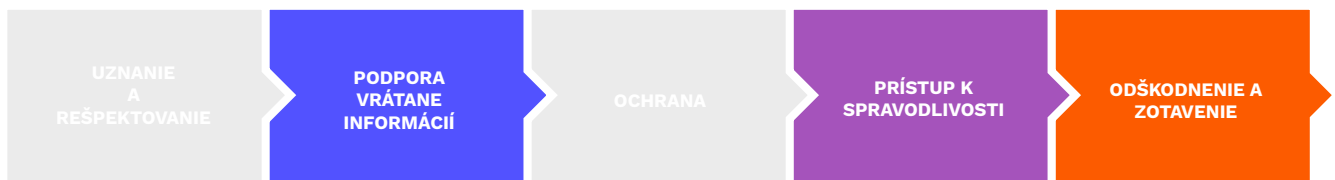
Členské štáty by mali zaistiť, aby obeť mali

prístup k právnej pomoci, pokiaľ majú postavenie účastníka trestného konania. Podmienky alebo pravidlá, ktoré upravujú prístup obeť k právnej pomoci, sa stanovujú vo vnútroštátnom práve (článok 13 smernice o právach obetí).

Toto právo je vymedzené v článku 24 ods. 6 smernice o boji proti terorizmu, v ktorom sa uvádza, že v podmienkach a procesných pravidlách, na základe ktorých majú obeť terorizmu prístup k právnej pomoci podľa vnútroštátneho práva, sa zohľadňuje závažnosť a okolnosti trestného činu.

Členské štáty by mali obetiam, ktoré sa zúčastňujú na trestnom konaní, ponúknuť náhradu výdavkov, ktoré im vznikli v dôsledku ich aktívnej účasti, a to podľa postavenia obeť v príslušnom systéme trestnej justície. Podmienky alebo procesné pravidlá, ktoré upravujú náhradu výdavkov, sa stanovujú vo vnútroštátnom práve (článok 14 smernice o právach obetí).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Rozsiahle útoky

Trestné konania a súdne procesy v súvislosti s rozsiahlymi útokmi sú zložité. Zúčastňuje sa na nich veľké množstvo obetí a svedkov a všetkým by sa malo rovnako zabezpečiť právo zúčastniť sa. Štáty možno budú musieť prijať osobitné opatrenia na uľahčenie účasti, ktoré môžu zahŕňať vedenie konania vo väčších priestoroch, kam by sa zmestili zúčastnené osoby.

Verejné vyšetovania

Obete teroristických útokov rovnako ako iné obete majú potrebu dozvedieť sa pravdu. Chcú vedieť, čo sa stalo, ako sa to stalo, kto bol

zapojený a prečo. Ak nie je možné začať formálne trestné konanie, obeť často zostávajú bez odpovedí. Verejné vyšetovanie však môže slúžiť ako alternatívny prostriedok na zodpovedanie otázok obetí a spoločnosti ako celku. Po teroristických útokoch v Bruseli v roku 2016 sa začalo parlamentné vyšetovanie s cieľom vyšetriť okolnosti, ktoré viedli k útoku, reakciu na útok a vývoj radikalizácie s cieľom vypracovať odporúčania zo získaných poznatkov.

V Nemecku môže komisár spolkovej vlády po útoku pôsobiť ako sprostredkovateľ medzi obeťami a osobami zodpovednými za vyšetovanie trestných činov. Dokonca aj v priebehu vyšetovania môže komisár napríklad zorganizovať stretnutie medzi týmito dvoma stranami. Počas tohto stretnutia môžu obeť klásť otázky priamo osobám, ktoré vedú vyšetovanie.

Ďalšie informácie:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework
- De Graaf et al. (2013) The Anders Behring Breivik Trial: Performing Justice, Defending Democracy (Súd s Andersom Behringom Breivikom: vykonávanie spravodlivosti, obrana demokracie)
- EN/NL/FR Belgický vyšetovací výbor pre teroristické útoky z marca 2016
- Beck, K. (2017) Abschlussbericht des Bundesbeauftragten für die Opfer und Hinterbliebenen des Terroranschlags auf dem Breitscheidplatz
- Európsky portál elektronickej justície – práva obetí trestných činov v trestných konaniach

1.5 VICTIMS' RIGHTS TO PROTECTION

OPIS PRÁV

Členské štáty zabezpečia, aby boli k dispozícii opatrenia na ochranu obetí terorizmu a ich rodinných príslušníkov v súlade so smernicou o právach obetí. Pri rozhodovaní o tom, či a v akom rozsahu by sa mali na ne vzťahovať ochranné opatrenia v priebehu trestného konania, musí sa osobitná pozornosť venovať riziku zavraždenia a pomsty a potrebe chrániť dôstojnosť a fyzickú integritu obetí terorizmu, a to aj počas výsluchov a svedeckých výpovedí (článok 25 smernice o boji proti terorizmu).

V článku 18 smernice o právach obetí sa podrobnejšie uvádza právo na ochranu. Členské štáty zabezpečia, aby boli dostupné opatrenia na ochranu obetí a ich rodinných príslušníkov pred:

- sekundárnou a opakovanou viktimizáciou,
- zavraždením a pomstou,
- rizikom emocionálnej alebo psychickej ujmy

a na ochranu ich dôstojnosti počas výsluchu a svedeckej výpovede.

Členské štáty ďalej zaistia, aby príslušné orgány mohli počas trestného konania prijať vhodné opatrenia na ochranu súkromia vrátane osobných vlastností a podobizne obeť a jej rodinných príslušníkov (článok 21 smernice o právach obetí).

V článku 19 ods. 1 tejto smernice sa od členských štátov vyžaduje, aby vytvorili potrebné podmienky, aby sa zamedzilo kontaktu medzi obeťou a v prípade potreby jej rodinnými príslušníkmi a páchateľom v priestoroch, v ktorých prebieha trestné konanie (pokiaľ sa takýto kontakt nevyžaduje na účely trestného konania).

Právo obetí na ochranu počas vyšetrovania trestného činu sa uvádza v článku 20 smernice

o právach obetí. Členské štáty zabezpečia, aby počas vyšetrovania:

- a. sa výsluch obetí uskutočnil bez zbytočného odkladu;
- b. bol počet výsluchov obetí čo najmenší a aby sa uskutočňovali iba vtedy, ak je to nevyhnutné na účely vyšetrovania trestného činu;
- c. obeť mohol sprevádzať ich právny zástupca a osoba, ktorú si vyberú, pokiaľ sa neprijalo odôvodnené rozhodnutie, ktoré by to znemožňovalo;
- d. lekárske vyšetrenie bolo minimálne a aby sa uskutočňovalo iba vtedy, ak je to nevyhnutné na účely trestného konania.

Osobitné potreby ochrany by sa mali identifikovať individuálnym posúdením obetí (článok 22 smernice o právach obetí). Malo by to byť včasné a individuálne posúdenie s cieľom určiť, či a v akom rozsahu sa na obeť budú v priebehu trestného konania vzťahovať osobitné opatrenia ustanovené v článkoch 23 a 24 smernice vzhľadom na to, že je zvlášť zraniteľná voči sekundárnej a opakovanej viktimizácii, zavraždeniu a pomste.

Pri individuálnom posúdení sa zohľadnia najmä (článok 22 ods. 2):

- a. osobné vlastnosti obeť;
- b. druh alebo povaha trestného činu a
- c. okolnosti spáchania trestného činu.

V kontexte individuálneho posúdenia sa zvláštna pozornosť venuje obeť terorizmu (článok 22 ods. 3).

Obeť s osobitnou potrebou ochrany sú počas vyšetrovania trestného činu k dispozícii tieto opatrenia (článok 23 ods. 2):

- a. výsluch obeť sa uskutoční v priestoroch určených alebo prispôbených na tento

účel;

- b. výsluch obete vedú odborníci, ktorí sú na tento účel vyškolení, alebo sa uskutoční s ich účasťou;
- c. všetky výsluchy obete vedú tie isté osoby, pokiaľ to nie je v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti.

Obete s osobitnou potrebou ochrany majú počas súdneho konania k dispozícii tieto opatrenia (článok 23 ods. 3):

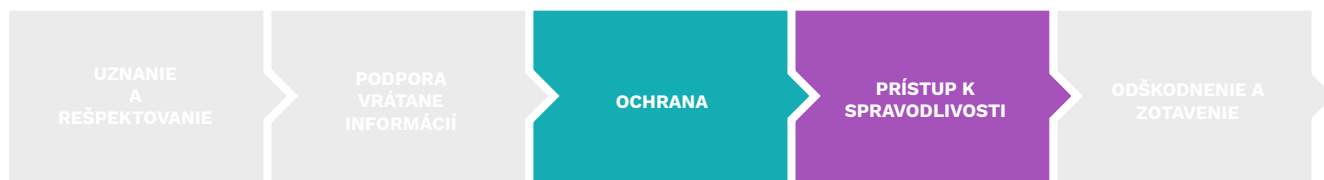
- a. opatrenia na zamedzenie vizuálnemu kontaktu medzi obeťami a páchatelmi, a to aj počas vykonávania dôkazov prostredníctvom vhodných prostriedkov vrátane využitia komunikačných technológií;
- b. opatrenia na výsluch obete v súdnej sieni bz toho, aby bola osobne prítomná, najmä s využitím vhodných komunikačných technológií;

c. opatrenia na zamedzenie zbytočnému kladeniu otázok týkajúcich sa súkromného života obete, ktoré nesúvisia s trestným činom, a

d. opatrenia, ktoré umožnia, aby súdne pojednávanie bolo neverejné.

Ochrana pred sekundárnou viktimizáciou a ochranasúkromia obetí terorizmu sú podrobnejšie opísané v oddieloch 1.6 a 1.7. Ochrana detských obetí je opísaná v oddiele 2.2.

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

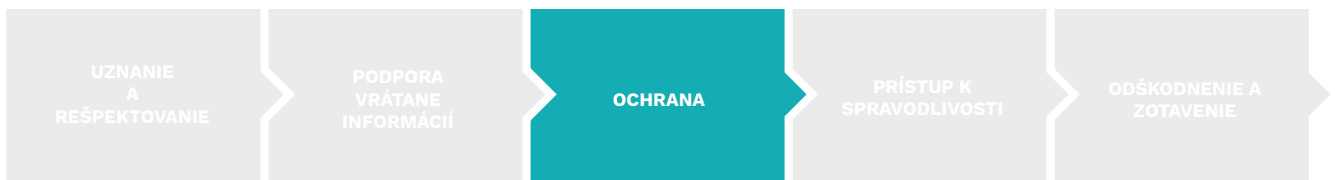
1.6. PRÁVA OBETÍ NA OCHRANU: SEKUNDÁRNA VIKTIMIZÁCIA

OPIS PRÁV

Sekundárnou viktimizáciou sa zaoberá niekoľko článkov smernice o právach obetí.

Pomoc, ktorú poskytujú služby na podporu obetí, by mala zahŕňať poradenstvo týkajúce sa rizika a predchádzania sekundárnej viktimizácii (pokiaľ ho neposkytujú iné verejné alebo súkromné služby) [článok 9 ods. 1 písm. e)]. Bez toho, aby bolo dotknuté právo na obhajobu, členské štáty musia zabezpečiť, aby boli dostupné opatrenia na ochranu obetí a ich rodinných príslušníkov pred sekundárnou viktimizáciou (článok 18). Individuálne posúdenie obetí podľa opisu v článku 22 by sa malo použiť na identifikáciu (okrem iného) toho, či by sa na ne v priebehu trestného konania vzťahovali osobitné opatrenia vzhľadom na to, že sú zvlášť zraniteľné voči sekundárnej viktimizácii.

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Teroristické útoky vedú k úmrtiam, ujmám na fyzickom a psychickom zdraví alebo materiálnym škodám, ktoré majú vplyv na všetkých zúčastnených. Toto sa nazýva primárna viktimizácia, ide teda o priame dôsledky násilného činu. Ak sa obetiam po útoku dostane od zamestnancov a inštitúcií zodpovedných za ich starostlivosť (verejné orgány, záchranári, bezpečnostné zložky štátu, sociálni pracovníci, právnici) slabej alebo nedostatočnej pomoci,

ich utrpenie sa môže zhoršiť. Toto sa nazýva sekundárna viktimizácia, opakovaná viktimizácia alebo dvojnásobná viktimizácia.

Príčiny

Účinok útoku na obeť môžu zhoršiť tieto faktory:

- opakovanie výpovedí pri policajných výsluchoch,
- nedostatok informácií,
- zamestnanci vlády, polície alebo nemocnice, ktorí riešia len do bezprostredné udalosti bez toho, aby sa zaoberali šokom, ktorý obeť utrpeli,
- odborníci spochybňujúci dôveryhodnosť alebo duševné zdravie obetí,
- prieťahy v súdnych konaniach, konfrontácia s teroristami v súdnej sieni, povinnosť verejne a podrobne opísať svoje traumatické zážitky,
- vystavenie pozornosti médií,
- nedostatok podpory zo strany iných osôb v práci, škole či na univerzite.

Jednotlivci, postupy, infraštruktúra

Sekundárna viktimizácia môže nastať na základe spôsobu, akým sa jednotlivci správajú k obetiam alebo ako s nimi zaobchádzajú, alebo na základe postupov a infraštruktúr, s ktorými obeť prichádzajú do styku. Systémy podpory môžu týmto negatívnym dôsledkom predísť a zmierniť ich, keďže však samotné systémy môžu spôsobiť sekundárnu viktimizáciu, mali by sa zmeniť tak, aby sa tento výsledok zmiernil alebo odstránil. Aby sa napríklad zabránilo sekundárnej viktimizácii pri osobnej konfrontácii, rozhovory sa za určitých okolností, napríklad pri výsluchoch detí, môžu zaznamenávať na videozáznam a akceptovať ako dôkaz.

Absencia reakcie

Sekundárna viktimizácia môže byť takisto spôsobená absenciou inštitucionálnej reakcie (alebo nedostatočnou inštitucionálnou reakciou) na teroristický útok. Opustenie zo strany inštitúcií môže psychologickú ujmu obetí zhoršiť alebo predĺžiť jej účinky. Môže to umocniť pocit osamelosti u obetí a ich rodín a posilniť pocity nedôvery voči spoločnosti (vrátane inštitúcií). Môže to dokonca viesť k odmietnutiu potenciálnej – oprávnenej – pomoci alebo k zvýšeniu ich sociálnej izolácie a poníženia.

Základné tipy

Všetci odborníci, ktorí sú v kontakte s obeťami, by mali zvážiť tieto základné tipy:

- berte na vedomie, že negatívne zážitky majú vážne následky na zdravie a správanie obetí terorizmu, a zistite, čo treba urobiť, aby ste im pomohli zotaviť sa,
- rozpoznajte znaky a príznaky traumy u obetí a ich rodín,
- poskytnite reakciu (politiky, postupy a praktické opatrenia), ktorá plne zohľadňuje všetky poznatky o traumatických zážitkoch, a snažte sa aktívne vyhnúť opakovanej viktimizácii.

Vyhnuť sa sekundárnej viktimizácii je možné poskytnutím odbornej prípravy všetkým odborníkom.

Sekundárna traumatizácia

Sekundárna viktimizácia sa líši od sekundárnej traumatizácie. K sekundárnej traumatizácii môže dôjsť, keď je jednotlivec vystavený osobám, ktoré boli traumatizované, alebo znepokojivým opisom traumatických udalostí zo strany osoby, ktorá túto udalosť prežila.

Ďalšie informácie:

- Vicente Colomina, Aída de (2019) Victims of Terrorism Quality Assistance Guide (Sprivodca kvalitnou pomocou obetiam terorizmu)

1.7. PRÁVA OBETE NA OCHRANU: SÚKROMIE

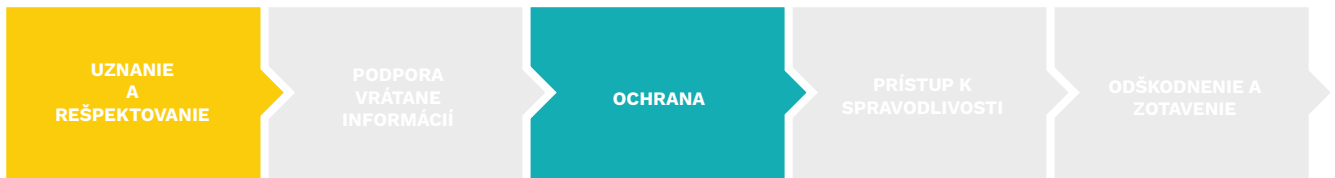
OPIS PRÁV

Obete terorizmu majú právo na ochranu súkromia.

Členské štáty zaistia, aby príslušné orgány počas trestného konania prijali vhodné opatrenia na ochranu súkromia vrátane osobných vlastností obete a podobizní obete a jej rodinných príslušníkov (článok 21 ods. 1 smernice o právach obetí).

V záujme ochrany súkromia, osobnej integrity a osobných údajov obetí členské štáty so zreteľom na slobodu prejavu a informácií a slobodu a pluralizmus médií nabádajú médiá, aby prijali samoregulačné opatrenia (článok 21 ods. 2).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Vláda a médiá

Zatiaľ čo vlády môžu súhlasiť s tým, že (sociálne) médiá vďaka svojim rôznym úlohám, ktoré zohrávajú, môžu byť strategickým zdrojom v čase krízy, nájsť správny tón pri komunikácii s médiami nie je ľahké. Aby bolo správy možné odovzdať spoľahlivým a úctivým spôsobom, zabrániť šíreniu nepodložených správ a prispieť k uznaniu osôb zasiahnutých teroristickými útokmi, vládni predstavitelia musia na komunikácii s médiami tvrdo pracovať.

Aby sa komunikácia dala lepšie zvládnuť, štátne orgány sa môžu po teroristickom útoku proaktívne obrátiť na médiá. Aby sa však tento vzťah dal čo najlepšie využiť, mali by sa vymedziť komunikačné rámce, pripraviť kľúčové správy a koordinovať načasovanie tlačových správ.

Medzi rešpektovaním súkromia a potrieb obetí a ich príbuzných a informovaním verejnosti prostredníctvom mediálnych kanálov musí existovať rovnováha. Informácie z vládnych zdrojov musia rešpektovať dôstojnosť a bezpečnosť obetí, a to najmä detí. Musí sa zabrániť sekundárnej viktimizácii. V strednodobom až dlhodobom horizonte by sa prispôbené informácie mali obetiam a príbuzným poskytnúť pred zverejnením formálnej správy prostredníctvom mediálnych kanálov.

Sociálne siete, novinári z radov občanov, blogeri a vlogeri sa stali dôležitou súčasťou mediálneho prostredia, napriek tomu však automaticky nedodržiavajú pravidlá a zásady, ktoré si tradičné médiá v priebehu rokov vytvorili. Vlády budú možno musieť zvážiť, ako podporiť samoreguláciu týchto nových prvkov v mediálnom prostredí, a to napr. pokiaľ ide o poskytovanie fotografií obetí alebo prebiehajúcich zásahov.

Obete a médiá

Aj keď vystupovanie v médiách môže byť pre obeť posilňujúce a pre širokú verejnosť užitočné, dotieravá pozornosť médií môže narušiť ich súkromie a negatívne ovplyvniť život zobrazovaných osôb, a to aj v budúcnosti. Novinári alebo iné osoby, ktoré využívajú spravodajské záznamy, môžu informácie skresliť

alebo zmanipulovať alebo sa môžu vďaka nim stať skreslenými či zmanipulovanými. Obetiam by sa mali sprístupniť usmernenia pre interakciu s médiami, pokiaľ také existujú, ktorými sa riadia novinári a redaktori.

Médiá by mali so všetkými obeťami zaobchádzať dôstojne a s úctou a pri oslovovaní obetí dodržiavať zásadu „nеспôsobať ujmu“. Informovaný súhlas obetí sa musí získať pred rozhovorom, pretože obeť majú právo odmietnuť rozhovor, natáčanie či zverejnenie fotografie, na ktorej je možné ich jasne identifikovať. Fotografi a kameramani musia zabezpečiť, aby nenarušovali súkromie obetí alebo aby im nespôsobili opakovanú traumatizáciu.

Organizácie na podporu obetí môžu obetiam pomôcť pripraviť sa na rozhovory, a to buď bezprostredne po útoku, alebo neskôr. Podporný personál by mal zabezpečiť zachovanie práv obetí na súkromie a to, aby akékoľvek správy prispeli k uznaniu obetí a ich potrieb.

Obete a sociálne médiá

Kanály sociálnych médií ponúkajú priame spojenie s ostatnými osobami v reálnom čase. Obete môžu po teroristickom útoku využívať sociálne médiá na to, aby sa podelili o svoje zážitky. Takéto príbehy môžu pomôcť obetiam vyrovnáť sa so svojimi pocitmi, konaním a vplyvu trauma na ich život. Po útoku na ostrove Utøya všetci dotknutí využili na uctenie si a pripomenutie zosnulých pamätne steny na sociálnych médiách. Správy o jednote a podpore od vlády, inštitúcií a spoločenstiev uvádzané na sociálnych médiách môžu ďalej podporovať zotavenie obetí po útoku.

Je potrebné zdôrazniť aj nevýhodu sociálnych médií: možno ich použiť na anonymné šírenie nenávisť, rasistických a podobných komentárov, pričom nie všetky fotografie, príbehy, videá a teórie, ktoré kolujú o útoku na sociálnych médiách, sú dôveryhodné. Vystavenie takémuto obsahu môže brániť zotaveniu obetí. Nakoniec použitie živých prenosov na sociálnych médiách môže viesť k tomu, že dotknuté osoby sa stanú stredobodom pozornosti, a to niekedy (neúmyselne) nedôstojným spôsobom.

Nie je možné zabezpečiť úplnú ochranu obetí pred sociálnymi médiami. Zvyšovanie povedomia organizáciami na podporu obetí a ďalšími subjektmi môže obeť povzbudiť k tomu, aby sa informovane rozhodovali o tom, do akej miery, ako a kedy sa vystavia online komunikácii o útoku a zúčastnia sa na nej.

Ďalšie informácie:

- IPSO - Guidance for journalists and editors (Usmernenia pre novinárov a redaktorov)
- RAN (2018) Delivering Effective Testimonials (EN) (Podanie účinného svedectva)
- RAN (2018) Checklist Shaping Your Testimonial (EN) (Kontrolný zoznam na prípravu svedectva)
- Frey (2018) Victims' Use of Social Media during and after the Utøya Terror Attack: Fear, Resilience, Sorrow and Solidarity (Používanie sociálnych médií obeťami počas teroristického útoku na ostrove Utøya a po ňom: strach, odolnosť, smútok a spolupatričnosť)
- 🌐 France24 (2015) Comment vérifier les images des réseaux sociaux?
- UNESCO (2017) Terrorism and the Media: A handbook for journalists (Terorizmus a médiá: príručka pre novinárov)

1.8. PRÁVA OBETÍ V SÚVISLOSTI S PRÍSTUPOM K ODŠKODNENIU

OPIS PRÁV

V článku 12 ods. 1 smernice o odškodňovaní sa vyžaduje, aby pravidlá prístupu k odškodneniu v cezhraničných situáciách fungovali na základe systémov členských štátov pre odškodňovanie obetí úmyselných násilných trestných činov spáchaných na ich jednotlivých územiach. V článku 12 ods. 2 sa od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili, aby ich vnútroštátne pravidlá ustanovovali existenciu systému odškodňovania obetí úmyselných násilných trestných činov spáchaných na ich jednotlivých územiach, ktorý zaručuje spravodlivé a primerané odškodnenie pre obeť.

Členské štáty zaistia, aby sa obetiam od prvého kontaktu s príslušným orgánom bez zbytočného odkladu poskytli informácie o tom, ako a za akých podmienok môžu získať náhradu škody [článok 4 ods. 1 písm. e) smernice o právach obetí]. Služby na podporu obetí poskytujú informácie, poradenstvo a podporu pri prístupe k vnútroštátnym systémom náhrady škôd spôsobených trestnými činmi [článok 9 ods. 1 písm. a)].

Podporné služby dostupné pre obeť terorizmu zahŕňajú dôvernú, bezplatnú a ľahko prístupnú pomoc so žiadosťami o odškodnenie pre obeť terorizmu, ktoré je k dispozícii podľa

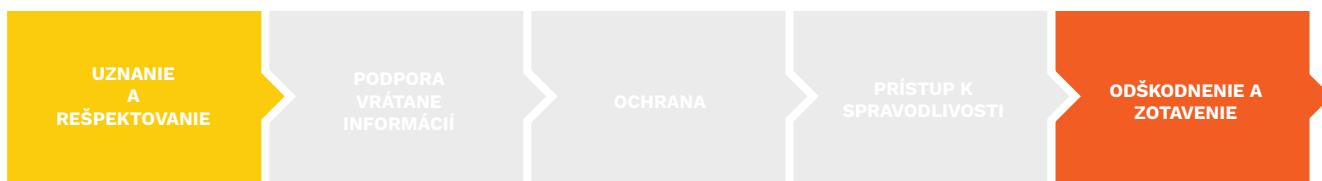
vnútroštátneho práva dotknutého členského štátu (článok 24 ods. 3 smernice o boji proti terorizmu).

Členské štáty zabezpečia, aby obeť terorizmu, ktoré majú pobyt v inom členskom štáte, než je štát, v ktorom bol spáchaný trestný čin terorizmu, mali prístup k informáciám o systémoch odškodnenia v členskom štáte, v ktorom bol spáchaný trestný čin terorizmu. Prijmú vhodné opatrenia s cieľom zabezpečiť obetiam terorizmu reálny prístup k takýmto informáciám (článok 26 ods. 1).

V odôvodnení 28 smernice o boji proti terorizmu sa vysvetľuje, že pomoc poskytovaná v súvislosti so žiadosťami obetí o odškodnenie dopĺňa pomoc, ktorú obeť terorizmu dostávajú od asistenčných orgánov v súlade so smernicou o odškodňovaní, a táto pomoc ňou nie je dotknutá. Týmto nie sú dotknuté vnútroštátne pravidlá týkajúce sa právneho zastupovania, pokiaľ ide o nárok na odškodnenie, a to aj prostredníctvom opatrení zameraných na právnu pomoc, ani žiadne iné relevantné vnútroštátne pravidlá týkajúce sa odškodnenia.

V článku 16 smernice o právach obetí sa stanovuje, že obeť majú v rámci trestného konania právo získať rozhodnutie o náhrade škody páchatelom.

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Odškodnenie od štátu

Základnými príčinami problémov, ktorým čelia obeť pri podávaní žiadostí o odškodnenie, sa zaoberala J. Milquetová, osobitná poradkyňa bývalého predsedu Európskej komisie Jeana-Clauda Junckera. Zistila ťažkosti pri prístupe k spravodlivosti alebo odškodneniu od štátu z dôvodu nedostatku informácií, nedostatočnej podpory a príliš reštriktívnych kritérií oprávnenosti alebo procedurálnych prekážok.

Obete trestného činu môžu o odškodnenie požiadať a dostať ho až po ukončení veľmi dlhého postupu. Tento postup prechádza rôznymi fázami trestného konania a často aj ďalším občianskym alebo správnym konaním, ktoré končia ďalším konaním, počas ktorého môžu obeť požadovať odškodnenie od štátu. Stačí, aby došlo k chybe v jedinom prvku počas niektorej z predchádzajúcich fáz, a štát obetiam odškodnenie neposkytne.

Odškodnenie od páchatela

Aj keď existuje právo požadovať od páchatela odškodnenie, páchatelia sú v prípade teroristických útokov často mŕtvi a tí, ktorí sú postavení pred súd, často nemajú finančné prostriedky na odškodnenie svojich obetí.

Núdzové platby

Osobitná poradkyňa J. Milquetová odporúča, aby sa núdzové platby obetiam terorizmu na pokrytie počiatočných výdavkov (cestovné náklady rodinných príslušníkov, náklady na pohreb atď.) vyplatili do 15 až 30 dní od uskutočnenia úmyselného násilného činu. Tvrdí, že by to malo za následok zásadné zlepšenie situácie obetí. Za dokonalý príklad núdzového platobného systému, ktorý zabezpečuje možnosť vyplatenia platieb do niekoľkých týždňov po útoku, označuje francúzsky záručný fond pre obeť terorizmu a iných trestných činov (FGTI).

Ďalším príkladom je nemecký systém odškodnenia za neprimerané ťažkosti („Härteleistungen“). Prostredníctvom tohto systému môžu byť núdzové platby vyplatené do týždňa od podania žiadosti ako neoddeliteľná súčasť finančnej podpory.

Zjednodušenie a digitalizácia

Špeciálna poradkyňa J. Milquetová ďalej odporúča (č. 28) zjednodušenie a digitalizáciu vnútroštátneho postupu odškodňovania.

Zjednodušenie je možné dosiahnuť znížením počtu dokumentov potrebných na úspešné uplatnenie, digitalizáciou dokumentov, umožnením prekladu dokumentov (bezplatne dostupného obeti), zjednodušením online systémov žiadostí o odškodnenie a vytvorením online chatu a/alebo telefonickej linky pomoci, kde obeť môžu požiadať o usmernenie k postupu.

Digitálne dokumenty o odškodnení by mohli zmierniť administratívne zaťaženie obetí. Stanovenie spoločných dôkazných požiadaviek na hlavné druhy odškodného by prispelo k rovnakému zaobchádzaniu s cezhraničnými obeťami a k uplatňovaniu spoločných noriem. Napokon spoločný formulár žiadosti vrátane spoločných dôkazných kritérií a kritérií oprávnenosti, ktorý majú obeť použiť pri podávaní žiadosti o odškodnenie v cezhraničných prípadoch, by zvýšil prístup k príslušným informáciám a povedomie o systémoch odškodňovania obetí v cezhraničných prípadoch.

Spravodlivosť a primeranosť

Pokiaľ ide o organizáciu vnútroštátnych systémov odškodňovania, medzi členskými štátmi EÚ existujú určité rozdiely. V dôsledku toho existujú rozdielne úrovne odškodnenia a rôzna efektívnosť mechanizmov odškodňovania v celej Európskej únii. Tento nedostatok minimálnych noriem ovplyvňuje právo obetí terorizmu na odškodnenie.

Súdny dvor Európskej únie vo veci C-129/19 objasnil rozsah pôsobnosti smernice o odškodňovaní z roku 2004. Súdny dvor uviedol, že podľa smernice o odškodňovaní musia členské štáty priznať odškodnenie všetkým obeťami úmyselného násilného trestného činu spáchaného na ich vlastnom území vrátane tých, ktoré majú obvyklý pobyt v tomto členskom štáte. Pokiaľ ide o kritériá na určenie „spravodlivého a primeraného“ charakteru odškodnenia od štátu v zmysle smernice o odškodňovaní, Súdny dvor objasnil, že toto odškodnenie nemusí predstavovať úplnú nápravu utrpenej ujmy, jeho výška však nemôže byť čisto symbolická.

Náhly prílev žiadostí

Osobitná poradkyňa J. Milquetová ďalej odporúča, aby členské štáty mali zavedené

spravodlivé a primerané vnútroštátne systémy odškodňovania, ktoré budú efektívne fungovať pomocou protokolov s cieľom zabezpečiť bezproblémové zvládnutie náhleho prílevu žiadostí po masovej viktimizácii, akou je teroristický útok.

Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025)

V stratégii EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025) vypracovanej Európskou komisiou sa uvádza, že Európska komisia bude monitorovať a posudzovať právne predpisy EÚ v oblasti náhrady škody (vrátane náhrady škody od štátu a náhrady škody od páchatelov) a v prípade potreby do roku 2022 navrhne opatrenia na doplnenie tohto rámca.

Opísané sú niektoré kľúčové opatrenia členských štátov:

- hodnotiť vnútroštátne systémy náhrady škody a v prípade potreby odstrániť existujúce procesné prekážky,
 - zabezpečiť, aby sa spravodlivá a primeraná náhrada škody od štátu v prípadoch násilných úmyselných trestných činov vrátane teroristických činov zohľadňovala vo vnútroštátnych rozpočtoch,
 - zabezpečiť úplné uplatňovanie nariadenia o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu, najmä ustanovení o vrátení majetku obetiam a náhrade škody obetiam,
- prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby obeť neboli počas postupu uplatňovania nároku na náhradu škody vystavené sekundárnej viktimizácii,
 - uľahčiť homogénny prístup k informáciám o vnútroštátnych systémoch náhrady škody (vytvoriť interaktívne, prístupné a používateľsky ústretové webové sídla),
 - zabezpečiť, aby pracovníci vnútroštátnych orgánov v oblasti náhrady škody poznali práva a potreby obetí s cieľom vyhnúť sa rizikám sekundárnej viktimizácie,
 - spolupracovať s inými členskými štátmi v cezhraničných prípadoch v rámci príslušných štruktúr EÚ.

Kľúčové opatrenia iných zainteresovaných strán:

- Európska sieť na ochranu práv obetí a európska sieť kontaktných bodov na účel náhrady škody – preskúmať, ako môžu zlepšiť svoju spoluprácu a zvýšiť efektívnosť európskej siete národných kontaktných bodov na účely náhrady škody,
- organizácie na podporu obetí – spolupracovať s vnútroštátnymi orgánmi v oblasti náhrady škody s cieľom ponúknuť svoju podporu, výmenu najlepších postupov a činnosti vzájomnej odbornej prípravy.

Systémy odškodňovania v členských štátoch

Prísne kritériá oprávnenosti môžu zabrániť obetiam terorizmu v podaní žiadosti o odškodnenie. Niektoré členské štáty majú pre obeť terorizmu zavedené osobitné systémy odškodňovania alebo flexibilné postupy podávania žiadostí, a to v prípade, ak boli obeťami rozsiahleho útoku alebo pretrvávajúceho terorizmu. Niektoré členské štáty zaviedli systém odškodňovania obetí terorizmu oddelený od systému odškodňovania obetí iných úmyselných násilných trestných činov (napr. Španielsko alebo Francúzsko) alebo pružnejšie postupy (napr. Belgicko) v rámci toho istého systému odškodňovania.

Ďalšie informácie:

- Smernica Rady 2004/80/ES o odškodňovaní obetí trestných činov
- Rozsudok zo 16. júla 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri/BV, vec C-129/19, EU:C:2020:566
- Milquet (2019) Strengthening Victims' Rights: From Compensation to Reparation (Posilnenie práv obetí: od odškodnenia po nápravu)
- Európska komisia (2020), Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025)
- Európsky portál elektronickej justície: systémy odškodňovania dostupné v krajinách EÚ
- 🌐 Fonds de Garantie des Victimes
- 🌐 «Härteleistungen» or hardship compensation („Härteleistungen“ alebo odškodnenie za neprimerané ťažkosti),
- 🌐 Victim's impact statement: taking the perpetrators to Court to receive compensation (Vyhlásenie o vplyve obete: predvedenie páchatelov pred súd s cieľom získať odškodnenie)

2. ZOHĽADNENIE OSOBITNÝCH SKUPÍN OBETÍ

2.1. CEZHRANIČNÉ OBETE

OPIS PRÁV

Právami cezhraničných obetí sa zaoberajú všetky tri smernice, ktoré sa týkajú obetí terorizmu.

V článku 17 smernice o právach obetí sa vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, aby ich príslušné orgány mohli prijať príslušné opatrenia na minimalizáciu ťažkostí, ktorým obeť čelí, keď má pobyť v inom členskom štáte ako v členskom štáte, v ktorom bol trestný čin spáchaný, najmä pokiaľ ide o organizáciu konania.

Na tento účel majú orgány členského štátu, v ktorom bol teroristický útok spáchaný, možnosť najmä:

- vypočúť obeť ihneď po teroristickom útoku;
- tam, kde je to možné, poskytnúť obetiam, ktoré majú pobyť v cudzine, videokonferenčné a telefonické konferenčné hovory.

Členské štáty ponúknu obetiam, ktoré sa zúčastňujú na trestnom konaní, možnosť náhrady výdavkov, ktoré im vznikli v dôsledku ich aktívnej účasti na trestnom konaní, a to v súlade s postavením obetí v príslušnom systéme trestnej justície. Podmienky alebo procesné pravidlá, ktoré upravujú náhradu výdavkov obeť, sa stanovujú vo vnútroštátnom práve (článok 14 smernice o právach obetí).

V článku 26 smernice o právach obetí sa vyžaduje, aby členské štáty prijímali vhodné opatrenia na uľahčenie vzájomnej spolupráce s cieľom zlepšiť prístup obetí k právam ustanoveným v tejto smernici a vo vnútroštátnom práve. Takáto spolupráca by sa mala zamerať aspoň na:

- výmenu najlepších postupov;
- konzultáciu v individuálnych prípadoch a

- pomoc európskym sieťam činným v oblastiach, ktoré sú priamo relevantné pre práva obetí.

V článku 1 smernice o odškodňovaní sa vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, že ak bol úmyselný násilný trestný čin spáchaný v členskom štáte, v ktorom nemá žiadateľ o odškodnenie zvyčajný pobyt, má obeť právo predložiť žiadosť inštitúcii alebo akémukoľvek inému orgánu v členskom štáte obvyklého pobytu.

Členské štáty zabezpečia, aby obeť terorizmu, ktoré majú pobyť v inom členskom štáte, než je štát, v ktorom bol spáchaný trestný čin terorizmu, mali prístup k informáciám o svojich právach, dostupných podporných službách a systémoch odškodnenia v členskom štáte, v ktorom bol spáchaný trestný čin terorizmu. Dotknuté členské štáty prijímajú vhodné opatrenia na umožnenie spolupráce medzi ich príslušnými orgánmi alebo subjektmi, ktoré poskytujú špecializovanú podporu, s cieľom zabezpečiť obetiam terorizmu reálny prístup k takýmto informáciám (článok 26 ods. 1 smernice o boji proti terorizmu).

Okrem toho členské štáty zabezpečia, aby všetky obeť terorizmu mali prístup k:

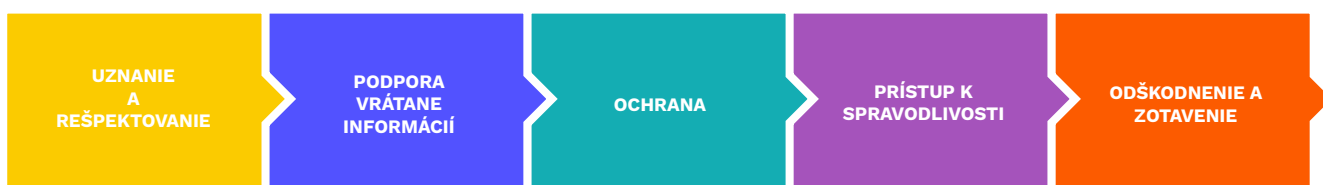
- emocionálnej a psychologickej podpore, napríklad posttraumatickej podpore a poradenstvu;
- poskytovaniu poradenstva a informácií o akýchkoľvek relevantných právnych, praktických alebo finančných záležitostiach vrátane uľahčenia uplatnenia práva na informáciu na území členského štátu ich pobytu, aj keď bol teroristický čin spáchaný v inom členskom štáte (článok 26 ods. 2).

V odôvodnení 30 smernice o boji proti terorizmu sa vyžaduje, aby členské štáty prijali vhodné opatrenia na uľahčenie vzájomnej spolupráce

s cieľom zabezpečiť, aby tie obeť terorizmu, ktoré majú pobyt v inom členskom štáte, než je štát, v ktorom bol trestný čin terorizmu spáchaný, mali reálny prístup k informáciám. Členské štáty by okrem toho mali zabezpečiť, aby obeť terorizmu mali prístup k dlhodobým

podporným službám v členskom štáte svojho pobytu aj v prípade, že trestný čin terorizmu bol spáchaný v inom členskom štáte.

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Jednotné kontaktné miesta pre obeť terorizmu

Odporúča sa, aby každý členský štát EÚ zriadil pre obeť terorizmu vnútroštátne jednotné kontaktné miesta. Takéto jednotné kontaktné miesta, o ktorých sa rozhoduje na úrovni vlády, by mali zohrávať zásadnú úlohu pri uľahčovaní rýchlejšej a efektívnej spolupráce medzi

príslušnými orgánmi členského štátu útoku a členského štátu pobytu obeť.

Za hranicami Európskej únie

Existujúce štruktúry v prípade teroristického útoku v EÚ môžu byť nápomocné aj vo vzťahu k tretím krajinám, napríklad v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín zúčastnených na útokoch v EÚ a v prípade občanov EÚ zúčastnených na útokoch mimo EÚ.

Ďalšie informácie:

- 🌐 Cellule nationale Victimes (2020) Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger
- Správa nemeckého predsedníctva (2020), Aktuálna situácia v oblasti podpory obeť terorizmu, najmä pokiaľ ide o cezhraničné situácie

2.2. DETI

OPIS PRÁV

Členské štáty zabezpečia, aby sa pri uplatňovaní smernice o právach obetí v prípade, že je obeťou dieťa, bral hlavný zreteľ na najlepší záujem dieťaťa, ktorý sa posudzuje individuálne. Prevláda prístup zameraný na dieťa, pri ktorom sa prihliada na vek, vyspelosť, názory, potreby a obavy dieťaťa. Dieťa a nositeľ rodičovských práv a povinností alebo jeho ďalší právny zástupca sú informovaní o všetkých opatreniach alebo právach osobitne zameraných na dieťa (článok 1 ods. 2 smernice o právach obetí).

Detské obeť sa vzhľadom na ich zraniteľnosť voči sekundárnej a opakovanej viktimizácii, zastrášovaniu a pomste považujú za obeť, ktoré majú osobitnú potrebu ochrany. V prípade detských obetí sa vykoná individuálne posúdenie (článok 22 ods. 4).

V článku 24 tej istej smernice sa v prípade, že je obeťou dieťa, vyžaduje, aby členské štáty zaistili:

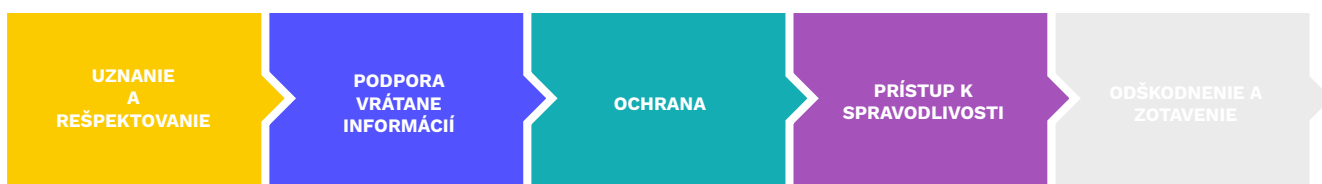
- a. aby sa počas vyšetrovania trestného činu mohli zhotoviť zvukovo-obrazové záznamy všetkých výsluchov detskej obeť a aby tieto záznamy výsluchov bolo možné použiť

ako dôkaz v trestnom konaní;

- b. aby príslušné orgány v rámci vyšetrovania trestného činu a v konaní v súlade s postavením obetí v príslušnom systéme trestnej justície vymenovali osobitného zástupcu pre detské obeť, ak podľa vnútroštátneho práva nesmú nositelia rodičovských práv a povinností zastupovať detskú obeť z dôvodu konfliktu záujmov medzi nimi a detskou obeťou alebo ak je detská obeť bez sprievodu, alebo je oddelená od rodiny;
- c. v prípade, že má detská obeť právo na právneho zástupcu, má dieťa právo na právne poradenstvo a zastúpenie vo svojom mene v konaní, v ktorom existuje alebo by mohol vzniknúť konflikt záujmov medzi detskou obeťou a nositeľmi rodičovských práv a povinností.

Členské štáty ďalej zaistia, aby príslušné orgány mohli prijať všetky zákonné opatrenia, aby zabránili verejnému šíreniu akýchkoľvek informácií, ktoré by mohli viesť k identifikácii detskej obeť (článok 21 ods. 1 smernice o právach obetí).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Väčšina detí reaguje na katastrofy rozumne a primerane, najmä ak im rodičia a iní dospelí, ktorým dôverujú, poskytnú pocit ochrany, podpory a stability. Tak ako u dospelých, aj u nich sa môže po teroristickom útoku prejavíť široká škála reakcií, napríklad bolesť hlavy a žalúdka. Je potrebné poznamenať, že obavy detí môžu prameniť aj z ich fantázie, pretože na rozdiel od dospelých sú menej schopné posúdiť, ktoré obavy sú skutočné a ktoré nie sú, ich obavy by sa však mali brať vážne. Informácie pre deti a dospievajúcich by sa mali poskytovať spôsobom, ktorý je primeraný ich

veku. V prípade detí, ktoré prežili terorizmus, sa nezabudnite spýtať aj na zdravotný stav a pocity ich bratov a/alebo sestier.

Interakcia medzi opatrovatel'mi a deťmi

Zdá sa, že príznaky posttraumatického stresu u rodičov zvyšujú riziko príznakov posttraumatického stresu u detí a naopak. Je dôležité posúdiť zdravotný stav detí aj rodičov, aj keď boli útoku vystavení len jedni z nich. Rodičia nemusia byť schopní interpretovať reakcie svojich detí a môžu deti trestať za neobvyklé správanie, ako je napríklad zlý prospech v škole.

Úloha škôl a predškolských zariadení

Školy a predškolské zariadenia môžu pomôcť pri identifikácii zdravotných problémov detí a zhoršovaní ich výkonu. Posúdenie správania a výkonu detí v škole a pri spoločenských činnostiach môže byť dôležité pri identifikácii tých, ktoré potrebujú pomoc. Kľúčovú úlohu pri podpore traumatizovaných detí a mladých ľudí môžu zohrávať učitelia, vychovávatelia alebo školský psychológ. Deti s príznakmi posttraumatického stresu môžu mať ťažkosti s koncentráciou, čo vedie k zhoršeniu prospechu v škole, nárastu problémov s psychickým zdravím a k spusteniu nepretržitého cyklu problémov súvisiacich so stresom. Pri zabezpečovaní podpory takýmto deťom môžu zamestnanci školy potrebovať usmernenie. V prípade detských a mladistvých obetí môže byť vhodné odkázať ich na špecializované podporné agentúry, ktoré majú špecifické skúsenosti s tým, ako pristupovať k týmto vekovým skupinám.

Ďalšie informácie:

- Kar (2009) Psychological impact of disasters in children: review of assessment and interventions (Vplyv katastrof na psychiku detí: prehľad posúdenia a intervencií)
- Pfefferbaum, B., Jacobs, A., Griffin, N. & Houston, J. B. (2015) Children's Disaster Reactions: the Influence of Exposure and Personal Characteristics (Reakcie detí na katastrofy: vplyv vystavenia a osobnostné charakteristiky)
- Hamblen (2019) Terrorist Attacks and Children (Teroristické útoky a deti)
- 🌐 The terror attack: Experience and reactions among Utøya survivors (Teroristický útok: zážitky a reakcie tých, čo prežili útok na ostrove Utøya)

3. ORGANIZÁCIA PODPORY

3.1. PRÍPRAVA A ORGANIZÁCIA PODPORY OBETÍ TERORISTICKÝCH ÚTOKOV

OPIS PRÁV

V článku 25 ods. 5 smernice o právach obetí sa uvádza, že v súlade s príslušnými povinnosťami a povahou a úrovňou kontaktu, ktorý má odborník z praxe s obeťami, je cieľom odbornej prípravy umožniť odborníkovi z praxe, aby uznal obeť a zaobchádzal s nimi s rešpektom, profesionálne a bez diskriminácie.

V článku 25 ods. 1 sa vyžaduje, aby členské štáty zaistili, aby úradníci, ktorí môžu prísť do kontaktu s obeťami, ako napríklad príslušníci polície a súdni zamestnanci, absolvovali všeobecnú a špecializovanú odbornú prípravu. V článku 25 ods. 2 sa členským štátom ukladá povinnosť poskytnúť sudcom a prokurátorom všeobecnú aj špecializovanú odbornú prípravu s cieľom zvýšiť ich informovanosť o potrebách obetí. V článku 25 ods. 3 sa členským štátom ďalej ukladá povinnosť odporučiť subjektom zodpovedným za odbornú prípravu právnikov, aby sprístupnili všeobecnú aj špecializovanú odbornú prípravu na zvýšenie povedomia právnikov o potrebách obetí.

Členské štáty prostredníctvom svojich verejných služieb alebo poskytovania finančných prostriedkov organizáciám na podporu obetí podporujú iniciatívy umožňujúce, aby subjekty, ktoré poskytujú podporu obetí, absolvovali odbornú prípravu na úrovni, ktorá zodpovedá miere ich kontaktu s obeťami, a dodržiavali profesionálne normy, aby sa zaistilo, že tieto služby sa budú poskytovať nestranne, s rešpektom a profesionálne (článok 25 ods. 4).

V článku 24 ods. 4 smernice o boji proti terorizmu sa vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, aby boli k dispozícii mechanizmy alebo protokoly umožňujúce zriadenie podporných služieb pre obeť terorizmu v rámci ich vnútroštátnej infraštruktúry pre reakciu na núdzové situácie. Takéto mechanizmy alebo protokoly ustanovia

koordináciu príslušných orgánov, agentúr a úradov v záujme poskytnutia komplexnej reakcie na potreby obetí a ich rodinných príslušníkov bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné, vrátane náležitých prostriedkov na umožnenie identifikácie obetí a ich rodinných príslušníkov a komunikáciu s nimi.

Členské štáty by mali zabezpečiť komplexné riešenie osobitných potrieb obetí terorizmu bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné, a to v rámci vnútroštátnej infraštruktúry pre reakcie na núdzové situácie. Členské štáty môžu na tento účel zriadiť centrálnu webovú stránku so všetkými relevantnými informáciami, ktoré sa bude aktualizovať, ako aj centrum pre núdzovú podporu, ktoré poskytne psychologickú prvú pomoc a emocionálnu podporu obeťam a ich rodinným príslušníkom (odôvodnenie 29 smernice o boji proti terorizmu).

Podporné služby by mali zohľadňovať skutočnosť, že potreby obetí terorizmu sa môžu časom vyvíjať. Členské štáty by preto mali zabezpečiť, aby podporné služby riešili aspoň emocionálne a psychologické potreby najzraniteľnejších obetí terorizmu a aby informovali všetky obeť terorizmu o tom, že je dostupná ďalšia emocionálna a psychologická podpora vrátane posttraumatickej podpory a poradenstva (odôvodnenie 29 smernice o boji proti terorizmu).

PRIPRAVENOSŤ A ODBORNÁ PRÍPRAVA – DOBRÉ PRÍKLADY A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Prípravenosť možno vymedziť ako spôsobilosť alebo schopnosť reagovať na potreby a problémy obetí teroristického útoku. Vyžaduje si plánovanie, spoluprácu a odbornú prípravu.

Plánovanie a spolupráca

Vlády, subjekty prvého zásahu, zdravotnícke zariadenia, zariadenia v oblasti duševného zdravia a organizácie na podporu obetí by mali spolupracovať na vytvorení komplexného rámca reakcie. Väčšina existujúcich rámcov zohľadňuje nasledujúce skutočnosti: 1. plány, protokoly, zmluvy a vzájomné dohody; 2. dostupné a základné vybavenie; 3. dostupný a základný personál; 4. velenie, riadenie a koordináciu; 5. krízovú komunikáciu; 6. zapojenie verejnosti; 7. bezpečnosť a zabezpečenie; 8. kontinuitu a prechod; 9. vedomosti a zručnosti a 10. financovanie.

Vytvorenie spoľahlivej siete (uvedených subjektov) a nepretržitá výmena informácií vo fázach plánovania a prípravy sú rozhodujúce z hľadiska úspešnej podpory obetí teroristického útoku.

Odborná príprava

Odborná príprava určená pre odborníkov z oblasti presadzovania práva, verejnej správy (národnej, regionálnej, miestnej), zdravotnej a sociálnej starostlivosti, mimovládnych organizácií a agentúr podpory zaisťuje, aby zamestnanci mali pri kontakte s obeťami potrebné zručnosti.

Odborná príprava vstúpuje vedomosti o núdzových postupoch, politikách a procesoch, zlepšuje celkovú spôsobilosť a zvyšuje dôveru. Medzi ďalšie výhody patrí lepšie pochopenie rolí jednotlivcov a partnerov, zisťovanie nedostatkov alebo obmedzení v plánoch, protokoloch alebo postupoch a vytváranie príležitostí na výmenu skúseností. Skúšanie a realizáciu reakcií na núdzové situácie možno použiť aj na prepojenie odbornej prípravy s výsledkami predchádzajúcich incidentov.

V rámci stratégie EÚ v oblasti práv obetí na roky 2020 – 2025 vypracovanej Európskou komisiou sa bude monitorovať vykonávanie pravidiel EÚ prostredníctvom poskytovania činností odbornej prípravy aktérom, ktorí sú v kontakte s obeťami, napríklad justičným orgánom a pracovníkom v justícii, teda právnikom, prokurátorom, pracovníkom súdov, väzenským a probačným úradníkom. Komisia bude preto posilňovať spoluprácu s Európskou sieťou odbornej justičnej prípravy (EJTN). Komisia bude s pomocou Agentúry Európskej únie pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL) podporovať aj lepšie pochopenie práv obetí a zlepšené spôsoby komunikácie s obeťami zo strany orgánov presadzovania práva.

FÁZA REAKCIE NA NÚDZOVÚ SITUÁCIU – DOBRÉ PRÍKLADY A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Po vyhlásení núdzovej situácie sa vykoná posúdenie potrieb. Na základe posúdenia potrieb sa začne reakcia s kľúčovými subjektmi (organizáciami na podporu obetí, Červeným krížom atď.), ktoré boli upozornené na svoje úlohy. Osobitné okolnosti si môžu vyžadovať nasadenie ďalších subjektov. Všetci účastníci si musia uvedomovať úlohu, ktorú zohrávajú v rámci reakcie na krízu, a od všetkých zložiek sa očakáva, že budú spolupracovať. Velenie, riadenie a koordinácia (plánované a pripravené) sú nevyhnutné pre uspokojenie potrieb všetkých núdzových situácií.

Miestne subjekty na mieste (komunitní pracovníci, príslušníci miestnej polície, dobrovoľníci atď.) zohrávajú zásadnú úlohu pri rýchlej reakcii na incident. Subjekty na úrovni vyššej ako miestna (napr. Červený kríž, organizácie na podporu obetí) môžu svojimi skúsenosťami, odbornými znalosťami a dôkladnou odbornou prípravou posilniť činnosť miestnych subjektov.

Fáza reakcie na núdzovú situáciu zahŕňa predvídanie ľudských potrieb a registráciu obetí. V rámci tejto fázy sú vymedzené tieto potreby: bezpečnosť, akútna lekárska pomoc, prístrešie, pitná voda a jedlo, lieky, hygiena, prístup k partnerovi, rodine a blízkym priateľom a informácie o situácii.

Na subjekty prvého zásahu, policajné a hasičské zložky a záchranné služby atď. a ďalšie orgány bude vyvíjaný tlak, aby udržiavali poriadok, zaistili fyzickú bezpečnosť verejnosti a poskytovali presné informácie. Ich zodpovednosť sa netýka len priamych obetí a zahŕňa zabezpečenie rýchlej, účinnej a presnej komunikácie so širšou verejnosťou, a to od rodín po širšiu spoločnosť prostredníctvom spolupráce s médiami a platformami sociálnych médií.

Fáza reakcie na núdzovú situáciu pripravuje pôdu pre systém podpory obetí z krátkodobého, strednodobého a dlhodobého hľadiska. Presná registrácia obetí umožní sledovať ich potreby a problémy a aktívne ich podporovať po fáze reakcie na núdzovú situáciu.

Ak v dôsledku teroristického útoku príde o život veľký počet obetí, vytvorí sa úzka spolupráca medzi nemocnicami, tímami identifikácie obetí katastrof (DVI), prokuratúrou a národnou vládou. Tieto organizácie by sa mali vopred dohodnúť na štandardných metódach zaznamenávania a poskytovania totožnosti v súlade s pravidlami

ochrany údajov s cieľom umožniť vloženie údajov obetí do centrálného registra. Pre priateľov a príbuzných, ktorí sa pýtajú na svojich blízkych, by sa malo zriadiť jednotné kontaktné miesto s prístupom do tohto centrálného registra.

Prechod služieb z fázy reakcie na núdzovú situáciu na strednodobú podporu si vyžaduje účinnú koordináciu. Prechodný mechanizmus, ktorý zahŕňa aktívny kontakt s obeťami, pomáha pri poskytovaní podpory plynulým a nepretržitým spôsobom.

STREDNODOBÝ A DLHODOBÝ HORIZONT – PRÍKLADY DOBREJ PRAXE A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Terminológia

Pojmy „strednodobý horizont“ a „dlhodobý horizont“ sa nevymedzujú konkrétnym počtom týždňov či mesiacov. „Strednodobý horizont“ sa vo všeobecnosti vzťahuje na obdobie po fáze reakcie na núdzovú situáciu, ktoré je charakteristické dostupnosťou vysokej koncentrácie rôznych druhov podpory obeťami terorizmu. V určitom okamihu sa dostupné druhy podpory podstatne obmedzia a zostanú stabilné na oveľa nižšej úrovni, čo zodpovedá „dlhodobému horizontu“.

Niektoré obeť bezprostredne po útoku ochorejú buď fyzicky, alebo psychicky, väčšina sa časom zotaví, ale niektorá podskupina si bude vyžadovať dlhodobú odbornú pozornosť. Systém podpory by im mal zostať k dispozícii tak dlho, ako to bude potrebné.

Prechod

Keď dopyt po podpore klesne (prechod zo strednodobého na dlhodobý horizont), poskytovatelia služieb znížia počet pracovníkov poskytujúcich pomoc, čo predstavuje logický

krok z hľadiska vyváženého ponuky a dopytu. Jednoduchý prístup k službám a koordinačné mechanizmy by však mali zostať zachované. V prvom rade je dôvodom to, že obeť, ktoré nepožiadali o podporu v skoršom štádiu, môžu tieto služby vyžadovať neskôr. Druhým dôvodom je, že zvýšenú potrebu podpory môžu vyvolať vonkajšie udalosti: pozornosť médií, začatie trestného konania na súde alebo nové teroristické útoky.

Poskytovatelia

V praxi budú služby v strednodobom a dlhodobom horizonte často poskytovať viaceré subjekty, a to vládny sektor a sektor zdravotnej starostlivosti, vzdelávacie systémy a systémy sociálneho zabezpečenia, ako aj skupiny občianskej spoločnosti vrátane organizácií na podporu obeť. Skupiny pre vzájomnú podporu jednotlivcov (združenia obeť) môžu takisto poskytovať dlhodobú pomoc – niekedy aj takú, ktorá trvá po celý život obeť.

Organizácia podpory v strednodobom a dlhodobom horizonte si vyžaduje odborníkov, kvalifikovaných a vyškolených odborníkov v oblasti podpory, ktorí budú reagovať na individuálne potreby (praktická, právna, finančná a psychosociálna podpora).

Financovanie

Podporné služby sú závislé od financovania, ktoré im umožňuje poskytovať starostlivosť o obeť terorizmu. Aj keď vo fáze reakcie na núdzovú situáciu a v strednodobom horizonte môžu byť k dispozícii konkrétne granty, obvykle nepostačujú na to, aby umožnili organizáciám poskytovať podporu v rámci zložitých dlhodobých prípadov. Na zabezpečenie nevyhnutnej nepretržitej pomoci obeťami je potrebné nárazové a dlhodobé financovanie.

V stratégii EÚ v oblasti práv obetí Európska komisia uvádza, že v rokoch 2021 – 2027 (nový viacročný finančný rámec) bude naďalej poskytovať príležitosti financovania pre organizácie na podporu obetí, aby mohli prispievať k vykonávaniu pravidiel EÚ v oblasti práv obetí. Jedným z kľúčových opatrení Komisie bude poskytovať finančné prostriedky EÚ vnútroštátnym organizáciám na podporu obetí a príslušným komunitným organizáciám s cieľom poskytovať obetiam informácie, podporu a ochranu.

Ďalšie informácie:

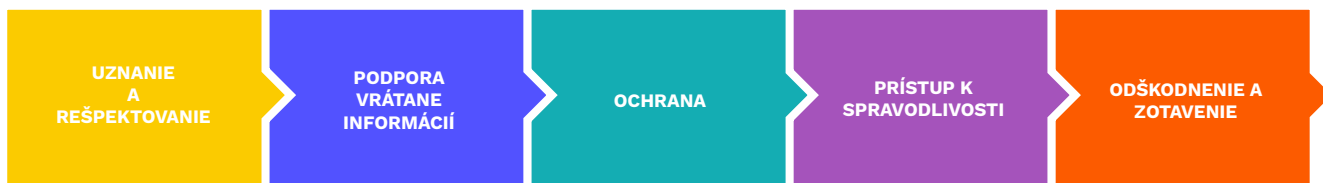
- Juen et al. (2016) The Comprehensive Guideline On Mental Health And Psychosocial Support (MHPSS) In Disaster Settings [Všeobecné usmernenie k psychickej a psychosociálnej podpore (MHPSS) počas katastrof]
- Európska komisia (2020), Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025)
- Verheul & Dückers (2020) Defining and operationalizing disaster preparedness in hospitals: a systematic literature review (Vymedzenie a operacionalizácia pripravenosti nemocníc na katastrofy: systematický prehľad literatúry)
- Service Public Fédéral Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement - Le plan d'intervention psychosociale
- GCTF (2012) Madrid Memorandum on Good practices for Assistance to Victims of Terrorism Immediately after the Attack and in Criminal Proceedings (Madridské memorandum o osvedčených postupoch pri pomoci obetiam terorizmu bezprostredne po útoku a v priebehu trestného konania)
- Report (2020) from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2012/29/EU správa (2020) Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní smernice 2012/29/EÚ
- Victim Support Europe, APAV (2019) VOCIARE Synthesis Report (Súhrnná správa VOCIARE)
- 🌐 Európska sieť na ochranu práv obetí

3.2 IDENTIFIKÁCIA OBETÍ A INFORMÁCIE O OBETIACH

OPIS PRÁV

V smernici o boji proti terorizmu (článok 24 ods. 4) sa vyžaduje, aby členské štáty zaistili zavedenie mechanizmov alebo protokolov, ktoré ustanovia koordináciu príslušných orgánov, agentúr a úradov v záujme poskytnutia komplexnej reakcie na potreby obetí a ich rodinných príslušníkov bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné, vrátane prostriedkov na uľahčenie identifikácie obetí a ich rodinných príslušníkov a komunikáciu s nimi.

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Obete teroristického útoku vytvárajú heterogénnu skupinu. Sú medzi nimi zranení a zosnulí, nezvestní, príbuzní, cezhraničné obete a svedkovia, ktorí si môžu až o niekoľko mesiacov neskôr uvedomiť, že na zmiernenie následkov posttraumatického stresu potrebujú psychologickú podporu. Aj keď sa rozsah ich práv ako obetí trestného činu líši podľa miery utrpanej ujmy a podľa ich individuálnych potrieb, je nevyhnutné čo najskôr identifikovať osoby, ktoré sa stali obeťami teroristického útoku.

Počas fázy núdzovej situácie bude identifikácia často prebiehať na mieste prvého zásahu, v nemocniciach, núdzových strediskách zriadených bezprostredne po útoku alebo v budovách, kde sú obete zhromažďované (školy, kostoly, vládne budovy).

Bezprostredne po útoku sa registrácia údajov obetí, ktorú vykonávajú zamestnanci záchranných zložiek, môže javiť ako nedôležitá a môže sa zanedbať alebo v zápale situácie prehliadnuť. Aby sa však na takéto dôležité údaje nezabudlo, na vykonávanie tejto konkrétnej úlohy by mali byť vyhradení osobitní zamestnanci. Všetky príslušné orgány by mali zaznamenať osobné údaje každej obete a byť

pripravené podľa potreby tieto informácie ďalej poskytovať.

Oslovovanie obetí

Identifikácia obete sa vykonáva v určených prijímacích strediskách, centrách jednotného kontaktného miesta, nemocniciach, prostredníctvom liniek pomoci a/alebo webových sídiel a údaje sa následne zlúčia do jedného pravidelne aktualizovaného registra. Bez osobných údajov bude ťažké kontaktovať obeť s cieľom poskytnúť im informácie a ponúknuť podporu.

Mnohí z tých, ktorých útok zasiahol, dokonca aj priame obeť, opustia miesto činu bez toho, aby poskytli svoje údaje. Na ich oslovenie sa musia zaviesť postupy s vysvetlením, prečo by sa mali prihlásiť a aké výhody im prinesie to, že sa zaregistrujú ako osoby prítomné pri útoku. Tento postup by mal byť čo najjednoduchší a je možné ho dosiahnuť prostredníctvom kampaní v rámci sociálnych a tradičných médií. Identifikácia obetí môže pokračovať niekoľko mesiacov alebo rokov, keďže ľudia si časom uvedomia, že aj oni sa stali obeťami.

Bezprostredne po útoku sa obeť môžu rozhodnúť, že si pomoc neželajú, a môžu tvrdiť, že pomoc nepotrebuje alebo nechcú. Ich želania je nutné rešpektovať, ale možnosť opätovne ich kontaktovať (legálne) by mala zostať otvorená. Skúsenosti potvrdzujú, že obeť majú časom prospech z toho, že organizácie ich aktívne oslovujú a ponúkajú im pomoc.

Ochrana súkromia

Postup získavania a zaznamenávania presných údajov môžu komplikovať právne predpisy týkajúce sa ochrany osobných údajov. Tento problém sa počas často chaotických situácií hneď po útoku nedá vyriešiť, mali by sa však prijať opatrenia, ktoré by pomohli pri postupe registrácie po útoku.

Je veľmi dôležité, aby všetky organizácie zaznamenávali údaje rovnakým spôsobom. Na zabezpečenie plnenia záväzkov a dodržiavania súladu všetkými stranami sa môžu použiť protokoly alebo memorandá o porozumení. Rozsah získavaných údajov by si mali vopred dohodnúť všetky osoby, ktoré ich budú používať, a osoby, ktoré sú v kontakte s obeťami. Ak bude mať jedna pohotovostná organizácia k dispozícii len obmedzený súbor údajov, v budúcnosti to môže podporným službám brániť v kontaktovaní obetí.

Údaje o obetiach budú uchovávané políciou, nemocnicami, organizáciami na podporu obetí, linkami pomoci a/alebo webovými sídlami. Všetci tí, ktorí môžu prísť do kontaktu s obeťami teroristického útoku, sa musia zhostiť svojej úlohy pri presnom zaznamenávaní informácií o obetiach a ich poskytovaní podľa potreby.

Je lepšie, ak sa za zhromažďovanie a uchovávanie údajov obetí bude brať na zodpovednosť len jedna organizácia. Hoci by údaje mali byť dostupné aj pre iné subjekty, duplikácie, opravy a chyby sa dajú ľahšie odhaliť, ak je za ne zodpovedný len jeden orgán.

Údaje, ktoré je potrebné zaznamenať

O každej obeťi by sa mali získať tieto informácie: meno a priezvisko, pohlavie, dátum narodenia, adresa, telefónne číslo, e-mailová adresa, štátna príslušnosť, či ide o zosnulú alebo zranenú obeť a aké sú jej zranenia, druh účasti (svedok, náhodný okoloidúci, osoba prítomná v obchode alebo kancelárii v blízkosti útoku atď.).

Od obetí by sa mali vyžiadať tieto kontaktné údaje: adresa, e-mailová adresa a telefónne číslo. Ďalej je užitočné mať údaje o rodinných príslušníkoch alebo blízkych rodinných priateľoch, o tom, kde sa obeť nachádza (konkrétna nemocnica) a v akom stave sa nachádza (napr. zranenia) atď. V ideálnom prípade sa všetky informácie budú uchovávať v systéme správy vecí (v súlade so všeobecným nariadením o ochrane údajov) s cieľom zabezpečiť dostupnosť informácií pre tých, ktorí ich potrebujú.

Spoločné využívanie údajov

Protokoly o spoločnom využívaní údajov by mali byť v súlade s príslušnými pravidlami EÚ o ochrane údajov. Do úvahy sa musí vziať právny základ, ktorý organizácia presadzuje pri získavaní a spracúvaní údajov, pretože súhlas nepredstavuje jedinú požiadavku na výmenu údajov ani sa naň nemožno spoliehať.

Technológia

Môžu sa preskúmať technologické riešenia, ktoré zjednodušujú zaznamenávanie informácií, pretože pri zapisovaní informácií na papier sa môžu vyskytnúť problémy. Informácie sa môžu stratiť, stať sa nečitateľnými atď. Riešenia je možné ustanoviť aj pre prácu s nesprávne napísanými menami, kde cudzie písmená v názvoch (napríklad akcenty) môžu vplývať na

schopnosť identifikovať osobu. V dôsledku týchto problémov môže dôjsť k duplikácii registrácie obetí alebo k tomu, že obeť nebude priradené k rodinným príslušníkom.

Všeobecné nariadenie o ochrane údajov

Používaním citlivých osobných údajov sa zaoberá nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov (všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

Osobné údaje obetí možno získavať a spracúvať vtedy, keď sa uplatňuje aspoň jedna zo šiestich zákonných podmienok spracúvania stanovených v článku 6 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Súhlas je len jedným z týchto právnych základov, pričom zvyšných päť predstavuje plnenie zmluvy, oprávnený záujem, životne dôležitý záujem, právna požiadavka a verejný záujem, pričom všetkých šesť právnych základov má rovnakú platnosť. Odporúča sa, aby vnútroštátne orgány v spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami určili najvhodnejší spôsob získavania, spracúvania a poskytovania údajov. Osobitná pozornosť by sa mala venovať potrebe sprostredkovať obetiam podporné služby.

Ďalšie informácie:

- INVICTM (2018) Symposium Report (Správa zo sympózia)
- Jacobs, J. et. al. (2019) The organization of post-disaster psychosocial support in the Netherlands: a meta-synthesis (Organizácia psychosociálnej podpory po katastrofe v Holandsku: metasyntéza)
- Pravidlá EÚ na ochranu údajov

3.3. ORGANIZÁCIA NA PODPORU OBETIAM TERORIZMU

OPIS PRÁV

V článku 8 smernice o právach obetí sa uvádza, že členské štáty zaistia, aby obeť mali v súlade so svojimi potrebami bezplatný prístup k dôverným službám na podporu obetí konajúcim v záujme obetí, a to pred trestným konaním, počas neho a primeraný čas po ňom. Rodinní príslušníci majú prístup k službám na podporu obetí v súlade so svojimi potrebami a s rozsahom ujmy spôsobenej trestným činom spáchaným voči obeti (článok 8 ods. 1).

Členské štáty uľahčia príslušnému orgánu, ktorý prijal ich údaje, a ostatným príslušným organizáciám sprostredkovanie služieb na podporu obetí (článok 8 ods. 2).

Členské štáty popri všeobecných službách na podporu obetí alebo ako ich neoddeliteľnú súčasť zriadia bezplatné a dôverné služby špecializovanej podpory alebo organizáciám na podporu obetí umožnia obrátiť sa na špecializované organizácie, ktoré takúto starostlivosť poskytujú. Tieto budú dostupné obetiam a ich rodinným príslušníkom budú k dispozícii v súlade s ich osobitnými potrebami a s rozsahom ujmy spôsobenej trestným činom spáchaným voči obeti (článok 8 ods. 3).

Služby na podporu obetí a ostatné služby špecializovanej podpory sa môžu zriadiť ako verejné alebo mimovládne organizácie a môžu sa organizovať na profesionálnom alebo

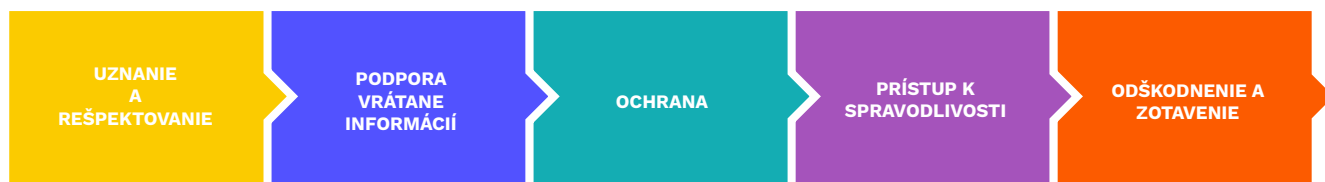
dobrovoľnom základe (článok 8 ods. 4).

Smernicu o právach obetí podporuje článok 24 smernice o boji proti terorizmu, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby existovali podporné služby, ktoré budú riešiť osobitné potreby obetí terorizmu a ktoré budú mať obeť terorizmu k dispozícii bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné. Takéto služby sa poskytujú popri všeobecných službách na podporu obetí alebo ako ich integrovaná súčasť, pričom sa tieto všeobecné služby môžu obracať na už existujúce subjekty, ktoré poskytujú špecializovanú podporu (článok 24 ods. 2).

Podporné služby poskytujú pomoc a podporu obetiam terorizmu v súlade s ich osobitnými potrebami. Služby musia byť dôverné, bezplatné a ľahko prístupné všetkým obetiam terorizmu (článok 24 ods. 3).

Členské štáty zabezpečia, aby boli k dispozícii mechanizmy alebo protokoly umožňujúce aktiváciu podporných služieb pre obeť terorizmu v rámci ich vnútroštátnej infraštruktúry pre reakciu na núdzové situácie. Takéto mechanizmy alebo protokoly ustanovia koordináciu príslušných orgánov, agentúr a úradov v záujme poskytnutia komplexnej reakcie na potreby obetí a ich rodinných príslušníkov bezprostredne po teroristickom útoku a tak dlho, ako to bude potrebné, vrátane náležitých prostriedkov na uľahčenie identifikácie obetí a ich rodinných príslušníkov a komunikáciu s nimi (článok 24 ods. 4).

POTREBY OBETÍ TERORIZMU, KTORÉ SÚVISIA S TÝMITO PRÁVAMI

PRÍKLADY UPLATNENIA V PRAXI A ĎALŠIE INFORMÁCIE

Aj keď je zrejmé, že obeť majú právo na podporu, nie je vždy jasné, ako by mala byť táto podpora v danej krajine organizovaná: kto by ju mal poskytovať, akým spôsobom by mala byť sprístupnená a aké služby by sa mali ponúkať? Na tieto otázky neexistuje univerzálna odpoveď. Každý členský štát nájde riešenia, v ktorých zohľadní svoje konkrétne vnútroštátne okolnosti. Podporu obetiam môže poskytnúť štát, organizácie na podporu obetí alebo kombinácia oboch.

Organizácie

Nie všetky krajiny zažili rozsiahly útok na svojom území a nie je praktické zriaďovať špecializované organizácie, ktoré by čakali v pohotovosti na útok. Súčasťou existujúcich vnútroštátnych organizácií na podporu obetí v členských štátoch by sa mohli stať príslušné špecializované zručnosti a postupy. Takéto zručnosti sa v skutočnosti často vyžadujú pre iné skupiny obetí, napríklad rodiny obetí vraždy. Tam, kde sú teroristické útoky častejšie, sa služby obetiam zvyčajne najlepšie kombinujú so špecializovanými organizáciami, ktoré sa zameriavajú výlučne na obeť terorizmu.

Koordinácia

Medzi príklady osvedčených postupov existujúcich vnútroštátnych orgánov, ktoré

koordinujú celú podporu a prístup k informáciám pre obeť terorizmu, patrí nemecký komisár pre obeť terorizmu, francúzsky medzirezortný delegát a španielske generálne riaditeľstvo pre podporu obetí terorizmu na ministerstve vnútra a spravodlivosti, ktoré sa venuje obetiam terorizmu.

Na zabezpečenie účinnej a komplexnej podpornej reakcie je potrebných mnoho organizácií vrátane tých, ktoré bežne podporné služby neposkytujú. Organizácie si však môžu medzi sebou nechť konkurovať, čo môže vytvoriť neprehľadné prostredie pre úradníkov a obeť. Mal by sa vytvoriť plán s cieľom určiť, ktoré organizácie budú zapojené, ako budú spolupracovať a ako budú služby sprostredkované obetiam. Tieto podrobné informácie by mali byť jasné nielen obetiam, ale aj organizáciám pôsobiacim v rámci reakcie. Mnohopočetná populácia obetí si môže vyžadovať, aby rôzne organizácie pomáhali obetiam v rôznych častiach krajiny a dobré plánovanie zabezpečí, aby organizácie mali o sebe informácie vrátane informácií o tom, kde sa služby nachádzajú a aký druh pomoci sa ponúka. Pravidelný kontakt medzi organizáciami zvýši dôveru a uľahčí sprostredkovanie služieb podpora obetiam.

Bezprostredne po teroristickom útoku by štátne a neštátne subjekty mali koordinovať úsilie na zabezpečenie komplexnej reakcie na potreby obetí a ich rodinných príslušníkov. Ciele podpory a organizácie podpory musia byť začlenené do pravidelných cvičení zameraných na katastrofy/terorizmus, ktorých cieľom je uskutočniť stresové testy subjektov zásahu a skontrolovať,

či postupy zodpovedajú danému účelu.

Jednotné kontaktné miesta pre obeť terorizmu

V každom členskom štáte sa pre obeť terorizmu odporúča zriadiť národné jednotné kontaktné miesta, ktoré budú určené na vládnej úrovni. Mali by zohrávať zásadnú úlohu pri uľahčovaní rýchlej a efektívnej spolupráce medzi príslušnými orgánmi, čo je obzvlášť dôležité, ak ide o cezhraničné obeť.

Združenia obetí

Združenia obetí a skupiny pre vzájomnú podporu jednotlivcov zohrávajú po teroristických útokoch osobitnú úlohu. Ponúkajú obetiam bezpečný priestor na rozhovor s ľuďmi, ktorí si takisto prešli viktimizáciou. Organizujú spomienkové udalosti, či už bezprostredne po teroristických útokoch, alebo na ich výročie. Tí, ktorí zakladajú takéto skupiny a združenia, často potrebujú pomoc vlády, pretože nedisponujú dostatkom odborných znalostí.

Ďalšie informácie:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework (Osvedčené postupy pri podpore obetí terorizmu v rámci trestnej justície)
- Barker et al. (2016) Meeting the needs of survivors and families bereaved through terrorism (Uspokojenie potrieb preživších a rodín, ktoré v dôsledku terorizmu prišli o svojich blízkych)
- 🌐 Beaufragter der Bundesregierung für die Anliegen von Opfern und Hinterbliebenen von terroristischen Straftaten im Inland (BfO)
- 🌐 Délégation interministérielle d'aide aux victimes
- 🌐 Dirección General de Apoyo a Víctimas del Terrorismo

4. EUCVT

V januári 2020 Európska komisia zriadila Centrum odborných znalostí EÚ pre obeť terorizmu (EUCVT) ako dvojročný pilotný projekt s cieľom poskytovať odborné znalosti, usmernenia a podporu vnútroštátnym orgánom a organizáciám na podporu obetí.

K dispozícii sú odborné znalosti o všetkých záležitostiach týkajúcich sa obetí terorizmu, napr. o ich potrebách, ich právach podľa právnych predpisov EÚ, psychologických dôsledkoch teroristických útokov a liečbach dostupných pre obeť, ako aj o súdnych konaniach.

Počas trvania pilotného projektu sa vnútroštátne orgány (ministerstvo spravodlivosti, ministerstvo zdravotníctva, ministerstvo vnútra, vnútroštátne policajné organizácie, prokuratúra alebo súdy, národné subjekty prvého zásahu, mimovládne organizácie, ktoré poskytujú podporu obetiam terorizmu) môžu obrátiť na EUCVT so žiadosťou o odborné znalosti, poradenstvo a/alebo podporu.

EUCVT nie je schopné poskytnúť jednotlivým obetiam terorizmu priamu pomoc a podporu. Obete, ktoré kontaktujú EUCVT, však budú odkázané na orgán alebo poskytovateľa služieb v príslušnom členskom štáte (alebo podľa

potreby v iných krajinách), ktoré im môžu poskytnúť podporu.

Webové sídlo

- Základné informácie o právach obetí, potrebách obetí a o dostupnej podpore pre obeť terorizmu sú k dispozícii na webovom sídle EUCVT.
- Webové sídlo obsahuje aj kľúčové dokumenty o obetiach terorizmu, odkazy na online zdroje, videonahrávky obetí terorizmu a odborníkov, ktorí sa podieľajú na ich podpore.

Odborníci

- EUCVT má rozsiahlu sieť dostupných odborníkov vrátane obetí terorizmu, odborníkov z praxe a výskumných pracovníkov z členských štátov a z celého sveta. EUCVT vám v prípade potreby poskytne kontakt na príslušných odborníkov.
- Odborníci EUCVT sú k dispozícii, aby v krátkom čase osobne poskytli svoje rady v členských štátoch EÚ. Súvisiace náklady znáša členský štát, ktorý žiada o pomoc.

Kontaktné údaje

eucvt@victimsupporteurope.eu

Ďalšie informácie:

🌐 [Centrum odborných znalostí EÚ pre obeť terorizmu](#)

